

HRVATSKI VOJNIK

BROJ | 708

10. SVIBNJA 2024.

CIJENA 1,33 €

HRZ
KIOWE NE
PROMAŠUJU

OBLJETNICA
VRO BLJESAK
TREBAMO
POŠTOVATI
HRVATSku
POVIJEST

PADOBRANSTVO
KAO NAČIN
ŽIVOTA

ZzKP
ŽENE U IKT
SEKTORU

VOJNIČKA NATJECANJA

DVOSTRUKA POBJEDA ZA ZSS

Foto: Tomislav BRANDT

www.hrvatski-vojnik.hr

NAKLADNIK: MINISTARSTVO OBRANE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNICH GLASILA I IZDAVAŠTVA**Glavni urednik:** Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)**Urednici i novinari:** Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković (tomislav.vidakovic@mohr.hr), Janja Marijanović Šaravanja (janja.marijanovic@mohr.hr)**Lektura / korektura:** Gordana Jetavić (gjetavic50@gmail.com), Andrea Pavlić // **Fotograf:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@mohr.hr)**Grafička redakcija:** Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@mohr.hr), Ante Perković // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mabadric@mohr.hr), tel: 3784-243; fax: 3784-322**Tisk:** Kerschoffset d.o.o., Ježdovečka 112, 10250 Zagreb // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10000 Zagreb, e-mail: hvojnik@mohr.hr**Odobrava:** Ivana Valenčić Mikišić, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i izdavaštvo

DVOSTRUKA POBJEDA ZA ZSS

Na natjecanju "Memorijal bojnik Davor Jović – natjecanje Prvi za Hrvatsku" održanom na području Zadra, u apsolutnoj kategoriji najbolji su bili pripadnici elitne specijalne postrojbe OSRH

[STR. 4]

NASLOVNICU SNIMIO TOMISLAV BRANDT

SADRŽAJ

- 10 HRVATSKO RATNO ZRAKOPLOVSTVO**
Kiowe ne promašuju
- 16 OBLJETNICA VRO BLJESAK**
Trebam poštovati hrvatsku povijest
- 22 ZSS**
Obuka iz borbe u bliskim i urbanim prostorima
- 26 ZAPOVJEDNIŠTVO ZA POTPORU**
Padobranstvo kao način života
- 30 ZAPOVJEDNIŠTVO ZA KIBERNETIČKI PROSTOR**
Žene u IKT sektoru
- 34 PREDSTAVLJAMO**
Gabrijel Veočić – europski prvak u boksu
- 36 NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE**
- 40 VOJSKE SVIJETA**
Modernizacija Švicarske vojske
- 48 PODLISTAK**
Nuklearno oružje (II. dio):
Start nuklearne utrke
- 52 CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI**
Zvonigrad
- 54 GODINA SPORTA**
Povijest Olimpijskih igara (VII. dio):
Početak nečega velikog
- 56 HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE**
Noć knjige 2024.
- 60 OBLJETNICA**
Zahvalni na doprinosu u obrani domovine
- 61 OBLJETNICA**
Ratni put od Slavonije do Dalmacije
- 62 DOMOVINSKI RAT**
Dani ponosa – herojska obrana Dubrovnika 1991.
u Zagrebu
- 66 PRIČE O DOMOVINSKOM RATU**
Ilindanska noć

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA).
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2024.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILICA
I IZDAVAŠTVA

Priti na našu najdušvenim mrežama

HRVATSKI VOJNIK // Br. 708 // 10. svibnja 2024.

VOJNIČKA NATJECANJA

DVOSTRUKA POBJEDA ZA ZSS

Na natjecanju "Memorijal bojnik Davor Jović – natjecanje Prvi za Hrvatsku" održanom na području Zadra, u absolutnoj kategoriji najbolji su bili pripadnici elitne specijalne postrojbe OSRH

TEKST

Domagoj Vlahović

FOTO

Tomislav Brandt

VOJNIČKA NATJECANJA

Natjecanje "Memorijal bojnik Davor Jović – natjecanje Prvi za Hrvatsku" (za konkurenčiju stranaca Best Soldier Competition) u sustavu MORH-a i OSRH ima status vrhunskog sportskog događaja. Dan prije početka utrke, za sve nas koji je sa zanimanjem pratimo, dan je neizvjesnosti, rasprava i prognoza. Komentiramo stazu i radne točke, imamo svoje favorite i sukladno tome predviđamo ishod. Ovogodišnje je natjecanje zaista posebno. Start je bio kod nekadašnje vojarne u Šepurinama, a cilj u središtu Zadra, na Poljani pape Ivana Pavla II. Dakle, staza nije prolazila vojnim, osiguranim i strogo nadziranim područjima. Štoviše, priličnim dijelom išla je kroz urbanizirana područja, veće prometnice te asfaltirane ili makadam-ske puteve. Zbog tih izazova civilnog okružja (posebno prometa) kakvih, primjerice, nema na poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja, prvi put u povijesti natjecanja staza je bila trasirana i označena. Isto tako, dugačka oko 34 km, staza je većinom bila ravna, bez velikih visinskih razlika, a vremenska prognoza predviđala je ugodno vrijeme, s malom mogućnošću kiše te maksimalnih 20-ak stupnjeva.

Start je bio kod nekadašnje vojarne u Šepurinama, a cilj u središtu Zadra, na Poljani pape Ivana Pavla II.

točkama. "To odgovara timu Zapovjedništva specijalnih snaga", rekao mi je uoči utrke jedan časnik koji prati natjecanje od prvog izdanja 2012. godine. Ima dobre argumente, pomislio sam. Sigurno je da su dečki iz postrojbe maksimalno spremni. Međutim, što reći o timu GOMBR-a? Nominalno su favoriti, tu je dvostruki pobjednik (2021. i 2023.), superiskusni časnik Ivan Gerencir te pobjednik iz 2022. Hrvoje Mutnjaković. Satnik Gerencir imao je šansu postati prvi čovjek s tri pobjede na natjecanju (po dvije još imaju Pero Bertović i Ante Jović). A možda je došlo vrijeme da stazu u absolutnoj kategoriji prvi prijeđe pripadnik MUP-a ili stranih oružanih snaga? Prošle godine na rutu Pakrac-Okučani, pripadnik rumunjskih oružanih snaga narednik Iunut-Daniel Calina došao je u cilj ukupno drugi u absolutnoj kategoriji. I ove godine bio je na popisu natjecatelja. I na kraju krajeva, možda netko iznenadi...

PROGNOZE UOČI UTRKE

Prividno jednostavniju, trasiranu stazu organizatori su željeli kompenzirati tako da su povećali vremenske kazne u slučaju pogrešaka na radnim

HRVATI OPET IZVANREDNI U MINNESOTI

Prije natjecanja Prvi za Hrvatsku, od 25. do 27. travnja, hrvatske vojnikinje i vojnici pokazali su koliko su sposobni i spremni tisuće kilometara daleko od domovine, na međunarodnom natjecanju Minnesota Best Warrior Competition. Uz pripadnike Nacionalne garde Minnesote, koji su i organizirali natjecanje, međunarodni karakter dali su pripadnici oružanih snaga Kanade i Norveške te pripadnici Hrvatske vojske u pratinji prvog dočasnika OSRH časničkog namjesnika Dražena Klanjca. Naše su boje branili pripadnici GOMBR-a desetnik Marijan Jelić i skupnik Antonio Đurčević te skupnica Sara Grubić iz Obavještajne pukovnije i skupnica Ana Ostoja iz Zapovjedništva za obuku i doktrinu Hrvatske kopnene vojske. U bazi Camp Ripley natjecali su se u disciplinama koje su obuhvaćale provjere tjelesne spremnosti, pismene ispite, simulacije urbanog ratovanja i druge vojničke zadaće.

Baš kao što smo i očekivali, naši su pripadnici itekako opravdali ugled koji u Minnesoti ima Hrvatska vojska. Desetnik Marijan Jelić pobjednik je u kategoriji dočasnika stranih oružanih snaga. A u ukupnom poretku od 23 natjecatelja, Jelić je zauzeo drugo, a skupnik Đurčević peto mjesto. Povjerenje su opravdale skupnica Grubić i Ostoja, u ukupnom poretku Grubić je osvojila trinesto, a Ostoja devetnaesto mjesto.

Hrvati su u američkoj državi zapravo nastavili izvrstan niz. Podsjetimo, prošle godine četveročlan tim OSRH, samo u druččijem sastavu (vojnikinja Ana Antolić i Lea Biloglav, desetnici Filip Ličanin i Hrvoje Mutnjaković), postigao je nešto slično. U kratkom razgovoru za Hrvatski vojnik, desetnik Jelić, nedugo po povratku u Hrvatsku, istaknuo je da su Amerikanci bili impresionirani učinkom Hrvata. "Mnogi su izrazili divljenje prema našoj vojničkoj vještini, upornosti i profesionalnosti tijekom svih disciplina natjecanja. Primijetili su našu predanost i timski duh između mene i mojih kolega. Mnogi su komentirali kako su već navikli na izvrsni učinak Hrvata na vojničkim natjecanjima te su bili ponosni što smo još jednom pokazali svoje sposobnosti i dostojanstvo na međunarodnoj razini. Njihova potpora i pozitivni komentari na Hrvatsku vojsku samo su dodatno motivirali nas vojnike da nastavimo raditi predano i postizati izvrsne rezultate u budućim natjecanjima", rekao nam je Jelić. Iako zbog zgusnutog rasporeda obveza nije mogao nastupiti na natjecanju Prvi za Hrvatsku, Jelić kaže da je u vojničkim natjecanjima dosad imao odlična iskustva. "Odradio sam dosta timskih i pojedinačnih natjecanja u Hrvatskoj i izvan nje, te mogu reći da je vojničko natjecanje važan dio vojne obuke i pripreme. Pruža vojnicima priliku za poboljšanje svojih vještina, razvijanje timskog rada i testiranje svoje izdržljivosti i sposobnosti. Kroz natjecanja sam mogao demonstrirati svoju stručnost u vojnim disciplinama kao i timski rad s kolegama. Jedna od jako važnih stavki jest i upoznavanje velikog broja ljudi te sklapanje novih prijateljstava", nabraja desetnik.

Rezultat u Minnesoti velik je poticaj za dočasnika iz GOMBR-a. "Rezultat mi je donio nevjerojatan osjećaj ponosa i zadovoljstva, nakon napornog treninga i priprema, uspio sam ostvariti svoj cilj. Osjećaj pobjede i uspjeha je motivirajući i poticajan za daljnji rad, usavršavanje i napredak u mojoj vojničkoj karijeri," zaključuje hrvatski vojnik.

RADNE TOČKE

1. NAVIGACIJA
2. PRELAZAK VODENE ZAPREKE
3. PROLAZAK KONTAMINIRANOG ZEMLJIŠTA
4. PRELAZAK ZAPREKE TIROLSKOM PREĆNICOM
5. BACANJE BOMBE
6. IZVLAČENJE RANJENIKA POD PALJBOM
7. PRELAZAK STAZE S PJEŠAČKIM PREPREKAMA

Sutradan, 8. svibnja, u zoru, dolazak na start podsjetio nas je na duboko simboličan karakter natjecanja. Našli smo se blizu bivše vojarne u Šepurinama, mjesta o kojem već godinama slušamo od najiskusnijih dočasnika Hrvatske vojske, mjesta koje kao i natjecanje Prvi za Hrvatsku simbolizira rigoroznu obuku, maksimalne napore, motivaciju i – pobjedu. Naime, ovogodišnje natjecanje provodilo se u čast obilježavanja 30. obljetnice pogibije brigadira Damira Tomljanovića-Gavrana i 30. obljetnice ustrojavanja Središta gardijskog za specijalističku obuku dočasnika "Damir Tomljanović – Gavran", poznatijeg jednostavno kao Šepurine.

U OČEKIVANJU NAPORA

Na start se okupilo stotinjak ljudi. Bili su tu organizatori među kojima je bio i koordinator natjecanja, prvi dočasnici OSRH časnički namjesnik Dražen Klanjec. Njih je, prije svega, čekao velik posao i briga da sve protekne u najboljem mogućem redu. No, najveći napor, naravno, čekali su one koji će krenuti trasom Šepurine – Nin – selo Ždrijac – selo Ninski Stanovi – selo Žerava – selo Poljaci – Zadar. Čeka ih dugačka staza i sedam radnih točaka. Ukupno ih je 80, 72 natjecatelja i osam natjecateljica, od toga 40 pripadnika/ca Hrvatske vojske, 10 Ministarstva unutarnjih poslova, 30 iz savezničkih i partnerskih oružanih snaga iz čak 12 zemalja (SAD, Francuska, Litva, Rumunjska, Slovačka, Češka, Kosovo, Bugarska, Bosna i Hercegovina, Poljska, Slovenija i Ujedinjena Kraljevina) i jednog NATO-ova zapovjedništva. Uobičajeno, raspored na startu odredilo je jučerašnje kvalifikacijsko gađanje

Foto: Minnesota National Guard / Sgt. 1st Class Ben Houliker

Desetnik Marijan Jelić na natjecanju u Minnesoti pobjedio je u kategoriji dočasnika stranih oružanih snaga. A u ukupnom poretku od 23 natjecatelja, zauzeo je drugo mjesto

VOJNIČKA NATJECANJA

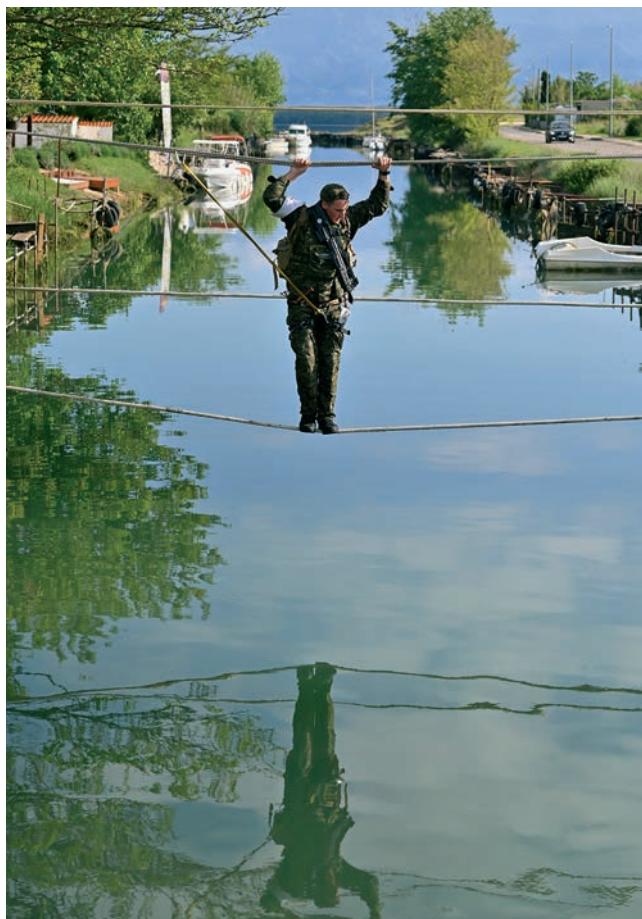
iz puške VHS i pištolja HS9 na strelištu "Lisičić". Pripadnici ZSS-a imali su prva tri mesta na startu. Sad su sve prognoze na njihovoj strani. No, u do-sadašnjim natjecanjima prednost se u sekundama ili minutama sa starta gotovo nikad nije pokazala odlučujućom. Je li drukčije na trasiranoj stazi? Još jedna nepoznana....

Prva točka, orijentacija, na nekoliko je kilometara od starta. Dok se prolazi oko 4-5 km, potrebno je pronaći pet lokacija. Jedan po jedan, natjecatelji ulaze u visoku travu. Čekamo prvog 47 minuta. Iznenadjujuće, to je narednik Ivica Budić iz Zapovjedništva za potporu. Bio je trećeplasirani 2022. godine. Trojica ZSS-ovaca stižu u paketu deset minuta poslije.

RIJEKA KAO PREPREKA

Uzajmo u prekrasan starohrvatski grad Nin i vozimo se dalje prema sljedećoj točki - prelasku vodene prepreke, tj. rječice Miljašić Jaruge i to pomoću konopa. Ovog puta, riječ je o prilično teškoj zadaći. Jedan pripadnik ZSS-a odvojio se od svojih kolega i

Ciljnim zvonom vojnikinje i vojnicu zvonili su na Poljani pape Ivana Pavla II., uz oduševljeni pljesak Zadrana, ali i mnogobrojnih gostiju, uzvanika i turista. Zasluzili su ga!

smanjio je Budićevu prednost na pet minuta. A tu je oko petog mjeseta i satnik Gerenčir, već je počeo nadoknađivati vrijeme izgubljeno u kvalifikacijama.

Treća točka, prelazak kontaminiranog zemljišta. ZSS-ovac je prestigao Budića i vodi za tri minute. Dalje sve ide prema očekivanjima: nevjerojatni Gerenčir izbjiga na treće mjesto, a još jedan pripadnik ZSS-a uhvatio je priključak i samo je minutu iza njega. Ne stižemo na četvrtu točku, prelazak zapreke tirolskom prečnicom, ali tu smo na petoj, preciznom bacanju vježbovne bombe kod Žerave. ZSS-ovac i dalje vodi, povećao je prednost na 12 minuta. Nazire li se pobjednik? No, već sad čestitamo naredniku Budiću. Suprotno mnogim prognozama, postavlja velike izazove specijalcima.

U 9:32 autom sustižemo prvoplasiranog koji sad ide prema jugu, po cesti koja se spušta k Zadru. Iako je startao još prije tri i pol sata i ima dobru prednost, i dalje trči te izgleda dosta svježe. I mora biti oprezan, za petama su mu majstori koji ne odustaju.

Dok idemo prema šestoj točki, okružje postaje više vojničko: makadam okružen zelenilom. Sad je već i vruće, a na točki

koja se zove izvlačenje ranjenika pod paljbom treba pod punom opremom vući vreću tešku 40 kilograma. I to ispod cerade visoke jedan metar, koja stimulira vatrenu crtu. Dođirnite li mrežu ili potrošite više od tri minute - slijedi vam kaznenih deset minuta. Specijalac je još uvijek prvi, stiže u 10:15, a još i rješava točku bez problema.

“ZA GAVRANA”

Iduća i zadnja točka udaljena je samo kilometar od šeste, u lijepoj park-šumi Musapstan. Ekipa iz ZzP-a postavila je pješačke prepreke, koje ipak nisu velik izazov za sad već vidljivog pobjednika. ZSS-ovac sad ima samo još nekoliko kilometara do cilja u Zadru i može ga sprječiti samo iznenadna ozljeda ili kolaps. Sad već i ne stižemo dočekivati ostale na radnim točkama. Moramo prema zadarskom Poluotoku, dočekati pobjednika. Nešto prije 11 sati, pripadnik ZSS-a prelazi Gradski most i dolazi do zidina na Poluotoku. Ulazi u cilj u 11:07 i pobijeđuje! Nakon nekoliko minuta, slijedi ga još jedan ZSS-ovac. Prognozeri koji su bili na strani pripadnika specijalnih snaga imali su pravo. Postrojba sa središtem u

MEMORIJALNA HODNJA U ČAST ŠEPURINA I GAVRANA

Kod cilja na Poljani pape Ivana Pavla II. u Zadru najboljim natjecateljima uručeni su pobjednički pehari. Čestitali su im članovi obitelji Damira Tomljanovića i Davora Jovića, predsjednik Republike i vrhovni zapovjednik OSRH Zoran Milanović, državni tajnik MORH-a Zdravko Jakop, glavni inspektor obrane general-pukovnik Siniša Jurković, zapovjednik ZzP-a general-pukovnik Mladen Fuzul, umirovljeni i djelatni pripadnici OSRH, predstavnici državnih institucija, MUP-a, udruga proizvih iz Domovinskog rata, lokalne i područne samouprave, savezničkih i partnerskih oružanih snaga i drugi. Organiziran je Svečani program povodom završetka natjecanja i proglašenja pobjednika natjecanja koji je uključivao taktičko-tehnički zbor opreme i naoružanja OSRH, nastup akrobatske grupe HRZ-a "Krla Oluje", pokaznu vježbu vojno-akrobatske skupine Počasno-zaštitne bojne te glazbu Klapa HRM-a "Sveti Juraj". Posebnu počast zasluzili su bivši djetalnici Središta gardijskog za specijalističku obuku dočasnika "Damir Tomljanović - Gavran". U suradnji s Udrugom ratnih veterana 1. gardijske brigade Tigrovi, u čast svoje postrojbe organizirali su Memorijalnu hodnju veterana Domovinskog rata od vojarne Šepurine do Poljane pape Ivana Pavla II. u Zadru. Nakon završetka hodnje, predsjednik Republike Zoran Milanović uručio je Središtu gardijskom za specijalističku obuku dočasnika "Damir Tomljanović - Gavran" odlikovanje Reda bana Josipa Jelačića. Marija Tomljanović, majka Damira Tomljanovića-Gavrana, uručila je zahvalnice sudionicima hodnje.

Delnicama ostvarila je dvostruku pobjedu. Vraćamo se do Gradskog mosta, čekamo još desetak minuta i dočekujemo narednika Budića, trećeplasiranog. A onda, samo minutu-dvije poslije, stiže i četvrti: satnik Gerenčir. Približava se pedesetoj godini života, ali još ne popušta. Sve to značilo je da najspremniji pripadnici OSRH zauzimaju četiri najbolja mjesta u apsolutnoj kategoriji, ispred su svih pripadnika MUP-a i stranog OS-a. Najbolji iz potonje konkurencije bio je dočasnik Matija Ivaković iz Oružanih snaga BiH, a najbolja među pripadnicama OSRH satnica Danijela Vrhovski iz ZzP-a. Ciljnim zvonom vojnikinje i vojnici zvonili su na Poljani pape Ivana Pavla II., uz oduševljeni pljesak Zadrana, ali i mnogo brojnih gostiju, uzvanika i turista. Zaslužili su ga! "Najteža točka bila je orientacija, tako je uvijek. Bilo je rano jutro i nije bilo lako provlačiti se kroz mokru vegetaciju. Poslije je išlo lakše", rekao je pobjednik iz ZSS-a na cilju. I dodao da mu pobjeda donosi jednostavno - ponos i sreću. "Još je bilo i za Gavranu", dodao je najbolji pripadnik OSRH.

Tek nekoliko dana nakon što smo na Plesu dočekali nove višenamjenske borbene avione Rafale, na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja ekipa Hrvatskog vojnika pratila je novu aktivnost Hrvatskog ratnog zrakoplovstva. Pripadnici 393. eskadrile 93. krila i njihovi helikopteri OH-58D Kiowa Warrior na bojnom su gađanju pokazali da su itekako precizni...

KIOWA WARRIOR

Tekst: Domagoj Vlahović / Foto: Filip Klen

Kiowe su kontinuirano
dolijetale, gadale i
odljetale, tako da smo
dobili rijetku priliku da
prilično dugo vremena
gledamo koliko su
učinkoviti njihovi piloti

PROMAŠUJU

HRVATSKO RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Kiowa Warrior poljeće s prednje točke za naoružavanje i nadopunu gorivom (FARP). U pozadini je još jedna letjelica 393. eskadrile: helikopter Bell 206B Jet Ranger III

"Idemo prema ATS-u, Automatskom tenkovskom streljštu. Ondje smo uspostavili FARP", govori nam pilot, natporučnik iz 393. eskadrile helikoptera 93. krila HRZ-a. U terenskom smo vozilu i idemo po makadamu na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja. Nad glavom imamo upitnik. Vojnici vole akronime, a zrakoplovci posebno one na engleskom jeziku. Nakon nekoliko sekundi usuđujemo se upitati o čemu je riječ, i saznajemo da to znači Forward Arming and Refuelling Point, tj. Prednja točka za naoružavanje i nadopunu gorivom. U Englesko-hrvatskom zrakoplovnom rječniku pobliže se objašnjava i da to mjesto služi za potporu zrakoplovnoj postrojbi te je zapravo privremeno uzletište za opskrbu helikoptera u zoni blizu bojišnice. Mi, srećom, nismo blizu bojišnice, nego želimo prštiti vježbu na vojnem poligonu. Međutim, kako su stigli na Slunj zbog bojnog gađanja, 393. eskadrila, njezine posade, tehničari i zapovjednici djeluju i ponašaju se kao da su blizu prave zone sukoba. Dakle, osim izvidničko-borbenih helikoptera OH-58D Kiowa Warrior i njihovih posada, na Slunju su i svi drugi potporni elementi. Iz Zemunka je prema sjeveru krenuo veći dio pripadnika Eskadrile.

KONCENTRIRANI NA ZADAĆU

Kad smo stigli na ATS, to jest FARP, naravno da su nam u oči odmah upale *crne ptice*, helikopteri Kiowa Warrior. No, istodobno smo vidjeli i kako iza njih slijedi još jedna letjelica 393. eskadrile: helikopter Bell 206B Jet Ranger III. Iz nje je izišao zapovjednik Eskadrile pukovnik Hrvoje Andrija Puškarić. Jednostavno, bojno gađanje jedan je od ključnih obučno-vježbovih događaja u postrojbi, pa je logično da se i osobno želio uvjeriti u to kako sve funkcioniра. Uskoro nam dolazi informacija koja sve čini još značajnijim: uz starije kolege koji su na tzv. obuci osvježenja, nekoliko mladih pilota Kiowa gađat će prvi put. Ruku na srce, Kiowe su helikopteri atraktivnijeg izgleda, no mi na improviziranoj stajanci prvo prilazimo njihovu *starijem bratu*, Bellu 206 i uvjeravamo se koliko je dobro održavan. Te su letjelice stare koliko i 393. eskadrila, dakle 27 godina. U 1996. godini bile su prvo veće sredstvo koje je za OSRH naručeno iz Sjedi-

Pogađati Hydrama nije bilo lako s obzirom na to da je riječ o nevodenim projektilima i gađanju u pokretu

njenih Država (drugo zapadno nakon švicarskih aviona Pilatus PC-9) po završetku UN-ova embarga na uvoz oružja iz prve polovine 1990-ih. Osim što sad imaju već povijesno značenje, i dalje su izvanredne, te ispunjavaju jednu od dvije temeljne zadaće postrojbe: obuku. Ekipa koju vidimo na Kiowa Warriorima, i pilotska i tehničarska, prošla je školovanje na Bellu 206. Ipak, na Slunju smo zbog Kiowa i nastavljamo prema nijima. Tehničari i piloti koncentrirani su na helikoptere te papiре vezane uz zadaću. Baš i nemaju vremena za naša pitanja, jer pripremaju i sebe i letjelice za skoro polijetanje. U oči nam odmah upadaju bočne strojnice FN M3P, već opremljene redenicima punim metaka kalibra 12,7 mm. Oružje može ispaljivati 1100 metaka u minutu, pa je jasno da posade očekuje prava akcija.

STROGO S NAORUŽANJEM

No, vrijeme je da se sklonimo: prva Kiowa polijeće. Nakon što se dovoljno udaljila, u natporučnikovoj pratnji krećemo na kratku hodnju od nekoliko stotina metara prema drugoj lokaciji na FARP-u. Dočekuje nas tim tehničara za naoružanje - stoje uz kontejnere u kojima su raketni projektili Hydra 70 kalibra 70 mm. Dakle, odmah po polijetanju sa *stajanke*, posade rade kraći let, a zatim slijedu za naoružavanje Hydrama. Tehničari nas odrješito upozoravaju na to da nam je kretanje ograničeno u trenucima dok se izvršava prijenos raketa i punjenje sedmocijevnih lansera M260. Ništa drugo nismo niti očekivali, ta je strogost HRZ-ovih stručnjaka za naoruža-

Iz Zemunka je prema Slunjku krenuo veći dio pripadnika Eskadrile

nje poslovična u bazama na Plesu, Lučkom, Zemunku i Divuljama, pa su je *ponijeli sa sobom* i na Slunj. Uostalom, tako i mora biti. Tehničarska ekipa prilično je mlada, ali uz savjete starijih dočasnika bez problema uspijevaju puniti lanse-re. Uskoro opet ulazimo u vozilo i krećemo prema lokaciji koju jako dobro poznajemo – promatračnici na brdu Debela glava gdje ćemo imati dobar pogled na helikoptere dok će vršiti bojna gađanja. "Gađanja se provode u dnevnim i noćnim uvjetima. Isto tako, velika se pozornost posvećuje operativnom usklađivanju i interakciji zapovjednika, pilota, zrakoplovnih tehničara te potpornih elemenata iz drugih grana, tj. Hrvatske kopnene vojske i Zapovjedništva za potporu", govorí nam jedan od časnika iz 393. eskadrile. On je pukovnik specijaliziran za takтику i borbenu uporabu helikoptera te odgovoran za provedbu bojnog gađanja.

POGLED NA POGOTKE

Na udaljenu tutnjavu helikoptera nismo morali dugo čekati. Vrlo brzo vidimo ih na nebu, približavaju se Taktičkom polju centar koje je smješteno niže od naše kote, a zahvaljujući vedrom vremenu mete, tj. ciljevi na zemlji jasno se razaznaju – stari tenkovi. Piloti rabe različite taktike letenja te djelovanja po ciljevima, iz obrušavanja ili iz brišućeg leta. Na Debeloj glavi, od ciljeva smo udaljeni nekoliko kilometara. Kad posade pucaju iz strojnica, jasno čujete zvuk štek-tanja, uz vidljivo djelovanje pogodaka po metama na taktičkom polju. Kad raketiraju Hydrama, uopće ne čujete ili tek jedva čujete zvuk lansiranja, ali jako dobro vidite dim koji označava pogotke. Naime, vježbovne inačice projektila po svim su gabaritima jednake onim bojnim, no opremljene su *dimnom*, a ne eksplozivnom bojnom glavom. Kiowe su kontinuirano dolijetale, gađale i odlijetale, tako da smo dobili rijetku priliku da prilično dugo vremena gledamo koliko su učinkoviti njihovi piloti. "I sami vi

HRVATSKO RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Naoružavanje
bočne strojnica
FN M3P
mecima kalibra
12,7 mm

dite da dečki pogađaju! Jednostavno, pokazuju da imaju i znaju sve što je potrebno da bi bili dobri strijelci. Ali to je i u okviru naših očekivanja. Isto vrijedi i za sve koji rade na FARP-u. Dokazali smo da funkcioniрамo bez greške", kaže nam pukovnik. Po završetku svojih gađanja, dvojica od mladih pilota koji su gađali prvi put pridružuju nam se na promatračnici, pa ih pitamo kako im je bilo. "Trema je bila pozitivna, imao sam je samo zato jer to još nisam iskusio. Nisam se bojao da će promašiti", govori nam prvi. Kažemo da nas je impresioniralo njihovo manevriranje i obrušavanje u zraku, no drugi pilot samo se nasmijao i rekao da su to "na suho napravili mali milijun puta i postalo je stvar

routine". Pogodci su im ipak donijeli veliko zadovoljstvo, posebno oni projektilima Hydra. Njih i nije lako izvesti s obzirom na to da je riječ o nevođenim projektilima i gađanju u pokretu, "da bi se precizno pogodilo, potrebno je iznimno pažljivo upravljati helikopterom te ciljati na udaljenosti od mete koja je na gornjoj granici efektivne uporabe streljiva". Ono u čemu su dvojica pilota, zapravo cijela 393. eskadrila, bili jednoglasni jest da žele što više bojnih gađanja: "To je naš cilj, to je poanta cijele priče o Kiowi, bez koje uporaba tog helikoptera nema smisla".

"TO BI BIO OSJEĆAJ"

Na kraju razgovora, nismo odoljeli a da se ne dotaknemo najmoćnijeg oružja koje u Eskadrili imaju, protuoklopog (višenamjenskog) projektila AGM-114R Hellfire (Hellfire Romeo). Iako dosad s njima nije bilo vježbavnog bojnog gađanja, piloti napominju da su potpuno uvježbani za njihovo korištenje. "Vježbarna raketa s kojom letimo i s kojom se često uvježbavamo čini sve osim lansiranja. Ukratko, na sustavima našeg helikoptera simuliramo lansiranje i dobivamo baš sve podatke o letu prema cilju, mjestu i vremenu udara... Ali ispaliti je? To bi bio osjećaj!" govore piloti.

Punjene sedmocijevne lansere M260 projektilima Hydra 70 kalibra 70 mm

Sati koje smo proveli na poligonu pokazali su da je 393. eskadrila jedna uigrana cijelina koja vrlo ozbiljno djeluje i izvan matične baze. Kiowa Warrior letjelica je koja je sa svojim paketom naoružanja, senzorima i letnim performansama jedan upečatljiv stroj, a uz moguće nadogradnje može biti još i sposobniji. "Tko god dobije i prihvati priliku biti pilot helikoptera OH-58D, neće pogriješiti. U svojoj kategoriji, ta je letjelica top-klasa!" napominje pukovnik odgovoran za provedbu gađanja. Aktivnosti na Slunju to su i potvrdile, barem one kojima smo nazočili, u dnevnim uvjetima. Za one noću koje su tek slijedile, s naočalama za noćno gledanje (NVG), piloti tvrde da je još i uzbudljivije. Ali ni tada nisu ništa manje precizni.

Pogled s promatračnice na brdu Debela glava na helikopter koji vrši bojno gađanje. Projektili Hydra opremljeni su dimnom bojnom glavom

**TREBAMO POŠTOVATI
HRVATSKU POVIJEST**

OBLJETNICA VRO BLJESAK

TEKST

Janja Marijanović
Šaravanja

FOTO

Filip Klen

U Okučanima je 1. svibnja, budnicom Orkestra OSRH te polaganjem vijenaca i ruža na spomen-obilježe Kocke vedrine i podsjećanjem na sve poginule, održana središnja svečanost obilježavanja 29. obljetnice vojno-redarstvene operacije Bljesak

OBLJETNICA VRO BLJESAK

Predsjednik Vlade RH Andrej Plenković u pratnji članova Vlade položio je vijenac ispred spomenika Kocke vedrine za sve poginule hrvatske branitelje

Preletom iznad Okučana i cijelog teritorija Republike Hrvatske piloti Hrvatskog ratnog zrakoplovstva izveli su svoju prvu zadaću višenamjenskim borbenim avionima Rafale u znak zahvalnosti i poštovanja prema svim sudionicima vojno-redarstvene operacije Bljesak, a posebno prema svim hrvatskim braniteljima koji su život položili za hrvatsku slobodu i samostalnost.

Predsjednik Vlade RH Andrej Plenković osvrnuo se na prelet borbenih aviona Rafale čime je na poseban način memorirana 29. obljetnica VRO Bljesak. "Drago nam je da će zahvaljujući odlukama naše Vlade Hrvatsko ratno zrakoplovstvo s 12 borbenih aviona Rafale omogućiti Hrvatskoj jačanje svojih obrambenih sposobnosti i snagu odvraćanja kakvu nikad do sada nismo imali, te sigurnost hrvatskog neba, mora i kopna sljedećih 40-ak godina", rekao je. Čestitavši obljetnicu svima koji su sudjelovali u VRO Bljesak uz spomen na one koji su izgubili život oslobađajući zapadnu Slavoniju, ministar obrane Ivan Anušić je rekao: "Današnji dan je velik dan, a posebno za sve nas koji smo u to vrijeme bili pripadnici Oružanih snaga RH i koji smo sudjelovali u ovoj akciji, te napravili uvertiru za još veću vojnu pobjedu Hrvatske vojske tada, a to je bila Oluja". Osrvnuvši se na mlade pripadnike Hrvatske vojske, koji su danas položili ruže na spomen-obilježje, naglasio je kako

Budnicom Orkestra OSRH započelo je obilježavanje 29. obljetnice VRO Bljesak

Euharistijsku službu predvodio je požeški biskup u miru mons. Antun Škvorčević u koncelebraciji s vojnim ordinarijem mons. Jurom Bogdanom

Osvrnuvši se na mlađe pripadnike Hrvatske vojske, koji su položili ruže na spomen-obilježje, ministar obrane Ivan Anušić naglasio je kako to označava pobjedu hrvatske priče i svega onog što Hrvatska treba biti

to označava pobjedu hrvatske priče i svega onog što Hrvatska treba biti. "Cilj je da mladi, koji tada nisu bili ni rođeni, danas sa zanimanjem slušaju što se događalo, te vrednuju i poštuju hrvatsku povijest", rekao je ministar Anušić.

HRVATSKI BRANITELJI – NADAHNUĆE I INSPIRACIJA

Rekao je također da je iznimno ponosan na prvi službeni prelet borbenih aviona Rafale jer su hrvatske Oružane snage nakon 35 godina prvi put kupile borbene avione 4. i 5. generacije, koji mogu parirati svim drugim borbenim zrakoplovima u svijetu. "Prioritet su nam jače i snažnije Oružane snage, a ovim ne jačamo samo Hrvatsko ratno zrakoplovstvo, nego sve što je u sastavu Oružanih snaga," poručio je ministar.

Ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved rekao je kako je ovaj susret iznimno važan i zahvalio svim braniteljima koji su sudjelovali u VRO Bljesak, uz spomen na one koji su, u hodu oslobođanja zapadne Slavonije, dali svoje živote na oltar domovine. "Vi branitelji i danas ste nama i našoj Vladi nadahnuće i inspiracija, te ste hrabrošću, odlučnošću i požrtvovnošću putokaz našem narodu i našem društvu. Zato se i danas naša domovina prisjeća tih veličanstvenih dana ponosa i slave kad smo branili i obranili svoju domovinu," istaknuo je ministar Medved.

Predsjednik Vlade Andrej Plenković, s potpredsjednicima Vlade i ministrima obrane, hrvatskih branitelja i unutarnjih poslova, Ivanom Anušićem, Tomom Medvedom i Davorom Božinovićem, položio je vijence i odao počast poginulim braniteljima u VRO Bljesak. Ministar branitelja Tomo Medved otvorio je sportske igre hrvatskih branitelja u organizaciji UDVDR Brodsko-posavske županije. Kadeti Hrvatske vojske i polaznici Policijske akademije MUP-a RH položili su ruže na spomen-obilježje.

Molitvu za sve poginule, umrle i nestale hrvatske branitelje u Domovinskom ratu, na središnjoj svečanosti predvodio je vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj monsinjor Jure Bogdan, a misu zadušnicu za sve poginule

U znak zahvalnosti i poštovanja prema svim sudionicima vojno-redarstvene operacije Bljesak, a posebno prema svim hrvatskim braniteljima koji su život položili za hrvatsku slobodu i samostalnost, piloti Hrvatskog ratnog zrakoplovstva iz vojarne "Pukovnik Marko Živković" u Velikoj Gorici izveli su svoju prvu zadaću višenamjenskim borbenim avionima Rafale.

Dva Rafalea preletjela su iznad Okučana gdje se održavala središnja svečanost povodom 29. obljetnice vojno-redarstvene operacije Bljesak, a piloti novih čuvara hrvatskog neba koji su 25. travnja došli iz Francuske u Hrvatsku poručili su: "Moćnim Rafaleima odajemo počast svima zaslužnima za ideju o slobodnoj i samostalnoj Hrvatskoj. Na ovom letu, u našim mislima – posebno mjesto imat će legendarni pilot HRZ-a Rudolf Perešin-Rudi".

hrvatske branitelje te civilne žrtve u crkvi sv. Vida služio je monsinjor Antun Škvorčević. U sklopu cijelodnevnog programa u Okučanima je održan i taktičko-tehnički zbor naoružanja te borbene i neborbene tehnike i opreme kao i prezentacija vojnog i policijskog poziva. Obilježavanju 29. obljetnice VRO Bljesak nazočili su predsjednik RH i vrhovni zapovjednik OSRH Zoran Milanović s izaslanstvom OSRH i načelnikom Glavnog stožera OSRH general-pukovnikom Tihomirom Kundićem, predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković s izaslanstvom, obitelji poginulih, nestalih i umrlih hrvatskih branitelja i ratni zapovjednici postrojbi koje su sudjelovale u VRO Bljesak i predstavnici udruga iz Domovinskog rata te izaslanstva županija, gradova i općina. Podsjetimo, operacija Bljesak počela je 1. svibnja 1995. u 5:21 sati, na oko 80 kilometara dugoj bojišnici. Jakim udarima hrvatskih vojnih i redarstvenih snaga presjećeno je okupirano područje zapadne Slavonije, slomljeno je otpor neprijateljskih snaga i oslobođeni su Jasenovac, Okučani i Stara Gradiška. U manje od 32 sata, 1. i 2. svibnja 1995. hrvatske snage oslobodile su oko 500 četvornih kilometara dotad okupiranog zapadnoslavonskog teritorija te uspostavile nadzor nad autocestom Zagreb-Lipovac i željezničkom prugom prema istočnoj Slavoniji. U vojno-redarstvenoj operaciji Bljesak sudjelovalo je oko 7200 hrvatskih vojnika i policajaca. Poginuo je ili od posljedica ranjavanja preminuo 51 hrvatski branitelj, a ranjena su 162 branitelja.

Nakon odavanja počasti hrvatskim braniteljima koji su sudjelovali u VRO Bljesak u Okučanima, dva Rafalea nastavili su letjeti na ruti: Okučani – Nova Gradiška – Slavonski Brod – Županja – Vinkovci – Vukovar – Osijek – Beli Manastir – Belišće – Valpovo – Našice – Slatina – Virovitica – Bjelovar – Koprivnica – Ludbreg – Čakovec – Varaždin – Krapina – Kašina – Zagreb – Samobor – Jastrebarsko – Karlovac – Glina – Petrinja – Sisak – Velika Gorica.

Također, jedan Rafale pozdravio je Istru i jug Hrvatske te preletio iznad hrvatskih gradova: Velika Gorica – Duga Resa – Delnice – Kastav – Pazin – Poreč – Rovinj – Pula – Novalja – Zadar – Biograd – Šibenik – Kaštela – Split – Omiš – Ploče – Dubrovnik – Korčula – Hvar – Knin – Gospić – Otočac – Ogulin – Duga Resa – Velika Gorica.

Predsjednik Vlade RH Andrij Plenković sa zanimanjem je slušao informacije

"Ovo je dan koji pripada, prije svega, svakom hrvatskom branitelju, vojniku i policajcu koji se borio za samostalnu i neovisnu Hrvatsku", rekao je ministar obrane Anušić prisjetivši se ranog jutra u 5:30 sati kad je više od 7000 hrvatskih vojnika imalo samo jedan cilj – vratiti okupirani dio zapadne Slavonije

MEMORIJAL 12 REDARSTVENIKA

Potpredsjednik Vlade RH i ministar obrane Ivan Anušić sudjelovao je 2. svibnja na obilježavanju 33. obljetnice stradavanja dvanaestorice hrvatskih redarstvenika u Borovu - Memorijal 12 redarstvenika. Svečani program započeo je na ulazu u Borovo kod 12 čempresa, nakon čega su sudionici mimohodom sjećanja duž Ulice dvanaest redarstvenika stigli do spomen-obilježja poginulim hrvatskim redarstvenicima gdje je održan komemorativni program. Uz molitvu za poginule hrvatske redarstvenike, roditelji i članovi obitelji dvanaestorice poginulih hrvatskih redarstvenika te visoka izaslanstva kod spomen-obilježja položila su vijence i zapalila svjeće.

Ministar Anušić položio je vijenac u sklopu izaslanstva Vlade Republike Hrvatske zajedno s potpredsjednikom Vlade i ministrom unutarnjih poslova Davorom Božinovićem, glavnim ravnateljem policije Nikolom Milinom i drugim predstavnicima Ministarstva unutarnjih poslova. "Prošle su 33 godine od stravičnog zločina u Borovu Selu, kad su srpski pobunjenici iz zasjede mučki ubili i masakrirali 12 hrvatskih policajaca. Zločin je to koji nas je 1991. zavio u crno, ali i još snažnije povezao hrvatski narod u želji za slobodnom Hrvatskom. Danas smo tim mladićima odali počast i zahvalnost na žrtvi i doprinosu u obrani domovine, a njihova će imena zauvijek biti upisana u povijest stvaranja samostalne i suverene Republike Hrvatske", poručio je ministar Anušić.

Memorijal dvanaest redarstvenika obilježava se u znak sjećanja na pripadnike specijalne jedinice policije koji su ubijeni iz zasjede 2. svibnja 1991., dok su pokušavali osloboditi dvojicu svojih zarobljenih kolega koje su tijekom redovite ophodnje zarobili pripadnici srpskih paravojnih postrojbi. Taj dan ubijeni su i masakrirani hrvatski redarstvenici Stipan Bošnjak, Luka Crnković, Josip Culej, Mladen Čatić, Janko Čović, Zoran Grašić, Antun Grbavac, Željko Hrala, Zdenko Perica, Marinko Petrušić, Mladen Šarić i Ivica Vučić, a 21 policajac je ranjen.

Nataša Fortuna Višnecki

Obuka je dio obučnog ciklusa koji pripadnici ZSS-a provode tijekom cijele godine u Hrvatskoj i inozemstvu s ciljem poboljšanja i održavanja sposobnosti provedbe punog spektra specijalnih operacija. Borba u bliskim i urbanim prostorima prioritet je u kontekstu obučavanja za suvremene kinetičke operacije specijalnih snaga

OBUKA IZ BORBE U BLISKIM

Tekst: Željka Jeličić / Foto: Filip Klen

ZSS

U organizaciji Zapovjedništva specijalnih snaga provedena je tijekom ožujka i travnja obuka iz borbe u bliskim i urbanim prostorima (CQB/MOUT) na obučnim lokacijama u Delnicama, Udbini i Puli. Obuka je obuhvatila dvije razine – temeljnu za nove pripadnike specijalnih snaga, te naprednu za buduće instruktore.

Borba u bliskim prostorima (Close Quarters Battle – CQB) definira radnje malih, dobro opremljenih i obučenih timova koji metodičkim, agresivnim upadima zauzimaju objekte i prostorije, uspostavljaju kontrolu nad osobama unutar njih te kirurški precizno neutraliziraju prijetnje.

Potrebno je razlikovati borbu u bliskim prostorima i urbane operacije (Military Operations in Urban Terrain – MOUT). CQB podrazumijeva taktike i tehnike prilaza zgradama, kretanja i borbenog djelovanja po sobama, hodnicima te uspostavljanje dominacije nad osobama zatećenim unutra, dok je MOUT širi pojam koji podrazumijeva provedbu vojnih operacija u urbanom okružju od razina gradova do ulica, s punim spektrom uporabe vojne sile. Specijalne snage, u skladu s naravi svojih operacija, povećanu pažnju posvećuju vještinama CQB-a te ih razvijaju do najviše moguće razine. Obučni sadržaji sastojali su se od uvježbavanja tehnika i procedura ulaska i čišćenja prostorija simulacijskim sredstvima i bojnim streljivom te procedura eksplozivnog, balističkog i mehaničkog nasilnog probijanja (breaching) u dnevним i noćnim uvjetima. U sklopu obuke integrirani su službeni psi, koji zbog svojih sposobnosti (zaštitna i detekcija eksploziva) pridonose poboljšanju provedbe borbe u urbanim prostorima. Integrirana je i uporaba malih bespilotnih platformi, koje znače revoluciju na taktičkoj razini i budućnost su ratovanja u urbanim sredinama s ciljem nadzora

I URBANIM PROSTORIMA

ZSS

Borba u bliskim prostorima (Close Quarters Battle – CQB) definira radnje malih, dobro opremljenih i obučenih timova koji metodičkim, agresivnim upadima zauzimaju objekte i prostorije, uspostavljaju kontrolu nad osobama unutar njih te kirurški precizno neutraliziraju prijetnje

urbanih prostora te detekcije i identifikacije ugroza za prijateljske snage. Radi se o relativno jeftinom i preciznom alatu koji mijenja način ratovanja, što je najbolje vidljivo iz primjera rata u Ukrajini. Vrhunac obuke provedba je nekoliko sveobuhvatnih obučnih scenarija koji su uključivali detaljno planiranje te samu provedbu složenih operacija u urbanom okružju primjenom naučenih taktika, tehnika i procedura koje su specifične za borbu u tom kontekstu.

Na obuci su prvi put bili i pripadnici drugih grana i pristožernih postrojbi OSRH, a cilj suradnje bio je: širenje znanja, taktika, tehnika i procedura iz borbe u bliskim i urbanim prostorima te jačanje interoperabilnosti s ostalim sastavnicama OSRH. Naučene lekcije iz nedavnih sukoba širom svijeta, a pogotovo rata u Ukrajini, pokazale su da se glavne operacije provode u urbanim prostorima te da se njihovim zauzimanjem stvara taktička, operativna ili strateška prednost, čime je uočeno da bi svi pripadnici oružanih snaga trebali biti obučeni za borbu u urbanim prostorima. Bitno je napomenuti da je uvježbavanje borbe u urbanim prostorima iznimno važno i za Republiku Hrvatsku, i za operacije širom svijeta, gdje više od 50 posto stanovništva živi u urbanim područjima i taj se postotak konstantno povećava.

Borba u bliskim prostorima podrazumijeva taktike i tehnike prilaza zgradama, kretanja i borbenog djelovanja po sobama, hodnicima te uspostavljanje dominacije nad osobama zatečenim unutra, dok urbane operacije podrazumijevaju provedbu vojnih operacija u urbanom okružju od razina gradova do ulica, s punim spektrom uporabe vojne sile

Obućna infrastruktura imala je za cilj imitirati sve moguće vrste objekata i prostorija u kojima se provode operacije pa su se stoga koristile obučne lokacije širom RH.

Spomenuta obuka dio je obučnog ciklusa koji pripadnici ZSS-a provode tijekom cijele godine u Hrvatskoj i inozemstvu s ciljem poboljšanja i održavanja sposobnosti provedbe punog spektra specijalnih operacija. Borba u bliskim i urbanih prostorima prioritet je u kontekstu obučavanja za suvremene kinetičke operacije specijalnih snaga. U idućem se razdoblju očekuje i nastavak obostrano korisne suradnje s ostalim sastavnicama OSRH.

U sklopu obuke integrirana je i uporaba malih bespilotnih platformi koje znače revoluciju na taktičkoj razini i budućnost su ratovanja u urbanim sredinama s ciljem nadzora urbanih prostora te detekcije i identifikacije ugroza za prijateljske snage

ZAPOVJEDNIŠTVO ZA POTPORU

Satnik Dražen Pečnik strastveni je ljubitelj padobranstva i trenutačni državni prvak u disciplini likovnih skokova četvorke. Njegova strast prema padobranstvu seže još od srednje škole, a do danas je napravio više od 3500 skokova padobranom. Međutim, časnik

Zapovjedništva za potporu Hrvatske vojske nije samo ljubitelj padobranstva, on je nastavnik padobranstva, ovlašteni ispitivač za potrebe Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo, bavi se i zrakoplovnim jedriličarstvom, voditelj je Padobranskog kluba Zagreb te predsjednik Zagrebačkog zrakoplovnog saveza

TEKST

Ines Grossi

FOTO

Privatna arhiva

PADOBRANSTVO

KAO NAČIN ŽIVOTA

ZAPOVJEDNIŠTVO ZA POTPORU

Satnik Dražen Pečnik u Hrvatskoj je vojski od 1. listopada 1991. Od tada do danas bio je na različitim dužnostima, a trenutačno radi kao časnik za održavanje PzH u Logističkom operativnom središtu, Zapovjedništva za potporu. Sjeća se, kao da je bilo jučer, kad se prvi put susreo s padobranstvom, bilo je to 1981. godine, netom nakon što je završio treći razred srednje škole. Iako mu je prvi san bio postati vojni pilot, svoju je strast pronašao u padobranstvu. "Do danas sam napravio više od 3500 skokova padobranom, a višestruki sam, i trenutačni prvak države u disciplini *likovnih skokova četvorke* (Formation Skydiving 4-way). Bio sam i reprezentativac 14 godina te sudjelovao na pet svjetskih prvenstava i dva svjetska kupa, uz veći broj manjih međunarodnih natjecanja. Dok su se održavala vojna padobranska prvenstva u skoku na cilj, redovito sam se natjecao i osvajao medalje", govori sa sjajem u očima. "Padobranstvu me privuklo to što između vas i zraka, kao medija u kojem se odvija vaša aktivnost, nema posrednika, vaše je tijelo potpuno slobodno u zraku i vi njime upravljate mijenjajući geometriju i položaj tijela, čime se krećete naprijed, nazad, u stranu ili se okrećete oko svoje osi, a možete u određenoj mjeri povećavati ili smanjivati brzinu slobodnog pada. Padobranci imaju jednu uzrečicu, koja taj odnos lijepo opisuje: "Ako je vožnja avionom letenje, onda je i vožnja čamcem plivanje. Zrak morate doživjeti izravno, i u tome je čar padobranskog sporta", objašnjava s očitim entuzijazmom. Njegov put kroz nebo ne završava samo na padobranstvu, bavi se i zrakoplovnim jedriličarstvom u kojem ima više od 200 sati leta. Padobranstvo zahtjeva isključivu posvećenost, u kojoj se nerijetko preklapaju vojna karijera i vikendi provedeni u nebeskim visinama. Tijekom godišnjeg odmora i slobodnih dana uspijeva napraviti ravnotežu između profesionalnog i privatnog života. "Morate imati razumijevanje svojih nadređenih kad trebate uskladiti obveze vojne službe sa sportskim obvezama, posebno kad sudjelujete na natjecanjima poput svjetskih prvenstava", objašnjava. Kao jedan od najiskusnijih padobranaca u Zagrebu, pa i cijeloj Hrvatskoj, prihvatio je ulogu predsjednika i stručnog voditelja Padobranskog kluba Zagreb. Klub djeluje od 2012. godine te broji tridesetak članova. Usmjeren je na discipline padobranstva koje se odvijaju u slobodnom padu. "Kroz godine smo više puta osvajali naslov prvaka Hrvatske u disciplini *likovnih skokova četvorke* (Formation Skydiving

4-way), te osvojili brojna druga i treća mjesta". Satnik Pečnik je na čelu Zagrebačkog zrakoplovnog saveza (ZZS), od 2020. godine koji je sastavni dio Sportskog saveza Grada Zagreba. Njegova glavna zadaća kao predsjednika Saveza promovira koordinaciju aktivnosti članica Saveza, kao i predstavljanje ZZS-a. Budući da je još uvijek aktivan padobranac i sportaš, smatra da vođenje Saveza nije velik izazov, s obzirom na to da se njegove obveze u velikoj mjeri preklapaju ili dopunjaju s obvezama koje ima kao voditelj padobranskog kluba.

PADOBRANSTVO ME NAUČILO SMIRENOSTI I BRZOM RAZMIŠLJANJU

Kad smo ga upitali o najčešćim greškama koje padobranci prave prilikom prvog skoka, odgovorio je da su greške vrlo rijetke. "Obuka je vrlo temeljita i uz primjenu stečenih znanja i pridržavanje sigurnosnih pravila, greške i ozljede su vrlo, vrlo rijetke. Veća je vjerojatnost da će se pogreške dogoditi kod padobranaca koji su između svojeg 50. i 150. skoka, kad *narastu krila*, ali još nemaju dovoljno iskustva adekvatno procijeniti situaciju. No, uz nadzor nas starijih i iskusnijih, većina mladih padobranaca prođe kroz tu fazu bez većih problema". Naglasio je i da padobranstvo spada u kategoriju srednje rizičnih sportova, a statistički gledano, broj ozljeda ili smrtnih slučajeva zapravo je niži nego kod nekih sportova koji se smatraju prilično sigurnim, poput cestovnog biciklizma. Kad je riječ o susretu s opasnošću tijekom padobranstva, istaknuo je nekoliko trenutaka kad je morao upotrijebiti rezervni padobran. Usprkos činjenici da je otvaranje rezervnog padobrana često percipirano kao situacija visokog rizika, satnik Pečnik ističe da je riječ o redovitoj sigurnosnoj proceduri koja se konstantno uvežbava i ponavlja. "Tijekom svoje karijere, otvorio sam rezervni padobran pet puta", kaže. "Ali s obzirom na uvježbanost, sve je prošlo u najboljem redu i bez posljedica", dodaje. Ipak, padobranstvo nije uвijek bez posljedica, tako kao jednu od najozbiljnijih ozljeda tijekom svoje padobranske karijere ističe istegnuće ligamenata koljena koje ga je prizemljilo na tri tjedna. Raspravljajući o tome kako vojna obuka utječe na njegove padobranske sposobnosti, ističe da jedno područje značajno obogaćuje drugo. "Puno stvari iz vojne obuke i službe koju obavljam može se primijeniti u padobranstvu, ali i velika količina znanja i iskustva iz padobranstva primjenjiva je u mojoj poslu", kaže te dodaje: "Padobranstvo me naučilo smirenosti i brzom i hladnokrvnom razmišljanju u složenim (da ne kažem opasnim) situacijama, dok mi je moje vojno iskustvo vrlo korisno u brzoj procjeni složenih situacija kao i sagledavanju šire slike problema s kojima se susrećemo." Iz prethodnog razgovora možemo zaključiti da padobranstvo nije samo hrabrost i adrenalin, ono donosi niz korisnih vještina koje se mogu primijeniti u različitim kontekstima, kao što su strpljenje, smirenost i

"Puno stvari iz vojne obuke i službe koju obavljam može se primijeniti u padobranstvu, ali i velika količina znanja i iskustva iz padobranstva primjenjiva je u mojojem poslu", kaže satnik Pečnik te dodaje: "Padobranstvo me naučilo smirenosti i brzom i hladnokrvnom razmišljanju u složenim (da ne kažem opasnim) situacijama, dok mi je moje vojno iskustvo vrlo korisno u brzoj procjeni složenih situacija kao i sagledavanju šire slike problema s kojima se susrećemo"

brzo razmišljanje. Kad govorimo o sigurnosnim mjerama u padobranstvu, njihov je značaj od primarnog interesa. Detaljne pripreme i strukturirane procedure ulaze u svaki skok. Svaki padobranac opremljen je s dva padobrana – glavnim i rezervnim - dok mnogi koriste i padobranski automat, uređaj koji će automatski aktivirati rezervni padobran u slučaju nepravilnosti. Također, strogo pridržavanje propisa i redovita provjera znanja i vještina iz sigurnosnih procedura ključne su komponente. "Prilikom izvođenja skokova, svi su padobranci obvezno opremljeni s dva padobrana (glavni i rezervni padobran), a najveći broj padobranaca usto koristi tzv. padobranski automat, uređaj koji će u slučaju onesposobljenosti padobranca automatski aktivirati rezervni padobran. Obvezno je pridržavanje svih važećih pravila i propisa, a provode se i vrlo detaljno razrađene mjere pripreme i izvršenja skoka. Provode se također redovite provjere i obnove znanja iz primjene sigurnosnih procedure. Iako je riječ o sportašima amaterima, u pravilu civilima, disciplina koja vlada na aerodromu prilikom izvođenja skokova usporediva je s disciplinom tijekom provedbe vojne obuke", objašnjava satnik Pečnik. Tijekom njegove 43 godine duge karijere imao je i dosta skokova za pamćenje.

JEDINSTVENO ISKUSTVO KOJE JE TEŠKO OPISATI

Posebno ističe jedan od takvih skokova koji se dogodio tijekom otvaranja Univerzijade na Dinamovu stadionu, zatim skokovi u kojima je obarao nacionalne rekorde, pa sve do skokova iz različitih letjelica iz kojih se inače ne skače poput balona ili jedrilice. Padobranstvo je iskustvo koje je teško opisati, ali svaki je put jedinstveno. Osjećaj kad prvi put skočite padobranom nudi vrtlog emocija. "Svi koji su skočili padobranom dijele isti doživljaj. Nakon što prvo osjete navalu adrenalina dok su na vratima aviona i pripremaju se na skok, nakon odvoja od aviona postoji jedno kratko razdoblje od sekundu, dvije, koje je potpuno tamno, kako bismo rekli *nema slike i nema tona*, a onda odjednom, slijedi apsolutno oduševljenje tišinom koju možete osjetiti i čuti kad se padobran otvori i vi ste na 700 – 800 m iznad zemlje, a oko vas je samo zrak. Nešto što je stvarno vrlo teško opisati, to jednostavno morate sami doživjeti", opisuje naš sugovornik. Međutim nije sve tako divno kod padobrantskih skokova, ima i ona loša strana, a to je kad se dogode padobranske nesreće. No, i to je područje našeg sugovornika koji je tijekom svoje karijere bio član nekoliko povjerenstava za istraživanje padobrantskih nesreća, ne samo u Hrvatskoj već i u Sloveniji. "Istraživanje nesreća nije ugodan posao, jer se u pravilu izlazi na teren ne- posredno nakon nesreće i prizor koji zateknete nije za svakog. No, riječ je o vrlo važnoj zadaći jer je uloga povjerenstva otkriti koji su uzroci nesreće te predložiti mjeru kako bi se slične nesreće spriječile u budućnosti. Takva su povjerenstva u pravilu multidisciplinarna, a ja sam bio stručna osoba za padobranstvo. Iako smo u najvećem broju slučajeva došli do konkretnih zaključaka i prijedloga mjeru, bio je i slučaj kad smo imali samo indici-

je na mogući uzrok nesreće, ali nismo bili u mogućnosti donijeti definitivne zaključke i predložiti mjeru za oticanje rizika. Padobranci nisu opremljeni *crnom kutijom* i svoje zaključke donosite na temelju raspoloživih nalaza i dokaza, a toga u nekim slučajevima i nema baš puno." Također, kapacitet njegova vojnog znanja i iskustva iz padobranstva koristi se ne samo na osobnoj, već i na grupnoj razini. Satnik Pečnik surađuje s postrojbama Oružanih snaga Republike Hrvatske koje u svojem sastavu imaju padobrance ili provode padobranske aktivnosti. "To se prije svega odnosi na suradnju u obuci naprednih tehnika u slobodnom padu i slično." Satnik Pečnik opisuje padobranstvo kao ultimativan izvor slobode, smirenja i smanjenja stresa kojem smo svakodnevno izloženi.

UDITE U PADOBRANSTVO S OTVORENOM GLAVOM I SRCEM

"Nakon napornog radnog tjedna, nema bolje stvari za um i tijelo od vikenda provedenog na aerodromu i u zraku. Naime, tijekom skoka vi se morate mentalno i fizički u potpunosti usredotočiti na skok kao takav i time automatski oslobađate svoj um od svih drugih misli. Neki ljudi godinama vježbaju meditaciju kako bi naučili osloboditi um od neželjenih misli. Kod padobranstva to dolazi samo po sebi. A zadovoljstvo koje osjetite nakon dobro izvedenog skoka iskustvo je koje se teško može usporediti s bilo čim drugim", zaključuje satnik. Za mlade padobrance koji tek započinju svoju avanturu, ima savjet: uđite u padobranstvo s otvorenom glavom i srcem. "Do sada nisam sreو nekog tko je skočio iz zrakoplova, a da nije bio apsolutno oduševljen tim iskustvom, čak i ako se poslije nije nastavio baviti tim sportom. Padobranstvo je prekrasna aktivnost koja vam pruža velike mogućnosti za osobni razvoj, stjecanje novih iskustava i poznanstava te prilika da upoznate svijet iz perspektive koja je velikoj većini ljudi nedostupna i nepoznata." Kako satnik Pečnik sam kaže, padobranstvo nije samo sport ili hobi - to je način života, niz strasti i iskustvo koje neprestano oblikuje život. Veselimo se svakom novom skoku, svakoj zabilježenoj milji te svakom novom osvojenom rekordu satnika Pečnika jer sve su to dijelovi *padobranskog mosaika* koji definira njegov život.

ŽENE U IKT SEK

Međunarodni dan djevojaka i žena u području informacijskih i komunikacijskih tehnologija obilježava se svake godine zadnjeg četvrtka u travnju, a proizšao je iz globalne inicijative koju je pokrenula Međunarodna telekomunikacijska unija (ITU), specijalizirana agencija Ujedinjenih naroda za informacijske i komunikacijske tehnologije

Obilježavanje ovog dana potaknuto je željom za rješavanjem problema nedovoljne zastupljenosti žena u IKT sektoru, odnosno promicanjem jednakosti spolova u tehnološkim karijerama. Osim što žene čine samo 17 posto IKT stručnjaka u EU-u, u informacijskom i komunikacijskom sektoru zarađuju 19 posto manje od muškaraca te su slabije zastupljene na vodećim pozicijama. Prema istraživanju Europskog instituta za ravnopravnost spolova o gospodarskim koristima od ravnopravnosti spolova iz 2017. godine, smanjenje razlike između spolova na području STEM-a (*Science, Technology, Engineering, and Mathematics*) može dovesti do dodatnih 1,2 milijuna radnih mjesta.

TEKST
Dolores
Uroč-Tončina
FOTO
ZzKP

Sve to dalo je motiv Europskoj komisiji te je 2019. godine, u sklopu Digitalnog dana u Bruxellesu, potpisana Deklaracija o posvećenosti pitanju žena u digitalnom svijetu. Time su se zemlje potpisnice, članice EU-a, obvezale poticati aktivnu i važnu ulogu žena u digitalnom društvu te pridonijeti postizanju ravnopravnosti spolova u području IKT-a kroz suradnju s javnim i privatnim sektorom te civilnim društvom. U Zapovjedništvu za kibernetički prostor radi 12 posto djevojaka i žena na različitim poslovima, poput administriranja informacijskih sustava, pružanja korisničke potpore, kibernetičke obrane i dr. Mnoge od njih obnašaju voditeljske i zapovjedne dužnosti na razini Zapovjedništva i njih ustrojstvenih cjelina ZzKP-a. Ne smijemo zanemariti ni djevojke i žene koje obnašaju dužnosti u ostalim funkcionalnim područjima, primjerice u području personalne potpore, obuke, logistike, financija i odnosa s javnošću, a čiji je doprinos funkcioniranju postrojbe i potpori izvršavanju temeljne zadaće vezane uz IT područje nemjerljiv. U nastavku donosimo životne priče nekoliko pripadnica ZzKP-a:

TORU

**U IT SEKTORU NAGLASAK
SE STAVLJA NA ZNANJE,
SPOSOBNOSTI I VJEŠTINE**

poručnica Marija Lovrić

"Moj put prema IT sektoru, moglo bi se reći, počinje od trenutka kad sam birala srednju školu. Budući da me zanimaju tehnologije, upisala sam tehničku školu, smjer tehničar za računalstvo, gdje sam stekla temeljna znanja iz područja informatike i računalstva. Nakon srednje škole slijedio je program Kadet na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman", smjer Vojno inženjerstvo, gdje sam u dijelu obrazovanja imala određenih doticaja s predmetima usmjerenim na računalne i mrežne sustave, sigurnost podataka, programiranje i sl. Kako sam kroz školovanje razvila preferenciju prema mrežnim tehnologijama i programiranju, završni i diplomski rad fokusirala sam na ta dva područja.

Nakon diplomiranja, u rujnu 2021. dobivam postavljenje u Zapovjedništvu za kibernetički prostor na dužnost časnice za računalne mreže. Iako sam tijekom

školovanja na HVU-u stekla određeno znanje o mrežama, moje vještine u tom području konkretno su se počele razvijati tijekom priprema za CCNA (*Cisco Certified Network Associate*), kao i radom na sustavu. Trenutačno posjedujem tri certifikata: CCNA, CompTIA Security+ i CompTIA Project+, što mi je omogućilo dublje razumijevanje mrežnih tehnologija, sigurnosnih principa i praksi, kao i metodologija upravljanja projektima u komunikacijsko-informacijskom okruženju.

U svakom su području rada kontinuirano učenje i kvalitetna prilagodba ključ uspjeha. To je posebno istaknuto u IT sektoru, gdje brza i konstantna promjena tehnologija zahtijeva neprekidno prilagođavanje kako bi se uvijek bilo korak ispred, te se naglasak stavlja na znanje, sposobnosti i vještine. Pozivam stoga sve žene koje su zainteresirane za ovo područje rada, ali i za vojsku, da se odvaze i priključe te da svojim znanjem, kreativnošću i inovativnošću pridonese IT sektoru."

**poručnica vojna
specijalistica Marija Miljak**

"Što se tiče mojeg puta, nisam uvijek bila usmjeren na IT. Od malih nogu držala sam se prirodoslovnih područja, zato sam završila fiziku na PMF-u. Kroz kasniji akademski rad istaknula sam se među kolegama po modeliranju i programiranju te sam se na to i odlučila fokusirati po završetku studija.

Vojnu karijeru započela sam kao vojnik, a prva iskustva rada u sustavu stekla sam kao lokalni tehničar. Osobni razvoj potom sam nastavila radom na aplikativnim rješenjima, završila MCSA (*Microsoft Certified Solutions Associate*) na HVU-u i potom se upoznala s radom u sigurnosnom području IT-ja. Ovo zadnje jako me privuklo te sam slobodno vrijeme počela provoditi tražeći zanimljivosti i literaturu. Kako se kotač pokrenuo, uz rad su se počeli nizati i industrijski certifikati.

Iznimno mi je zadovoljstvo rješavati probleme u području etičkog hakiranja te se u njemu nastavljaju razvijati kao časnik. Ponosna sam na stečeni OSCP (*Offensive Security Certified Professional*) međunarodni

ZAPOVJEDNIŠTVO ZA KIBERNETIČKI PROSTOR

Vojnu karijeru započela sam kao vojnik, a prva iskustva rada u sustavu stekla sam kao lokalni tehničar. Osobni razvoj potom sam nastavila radom na aplikativnim rješenjima, završila MCSA (*Microsoft Certified Solutions Associate*) na HVU-u i potom se upoznala s radom u sigurnosnom području IT-ja

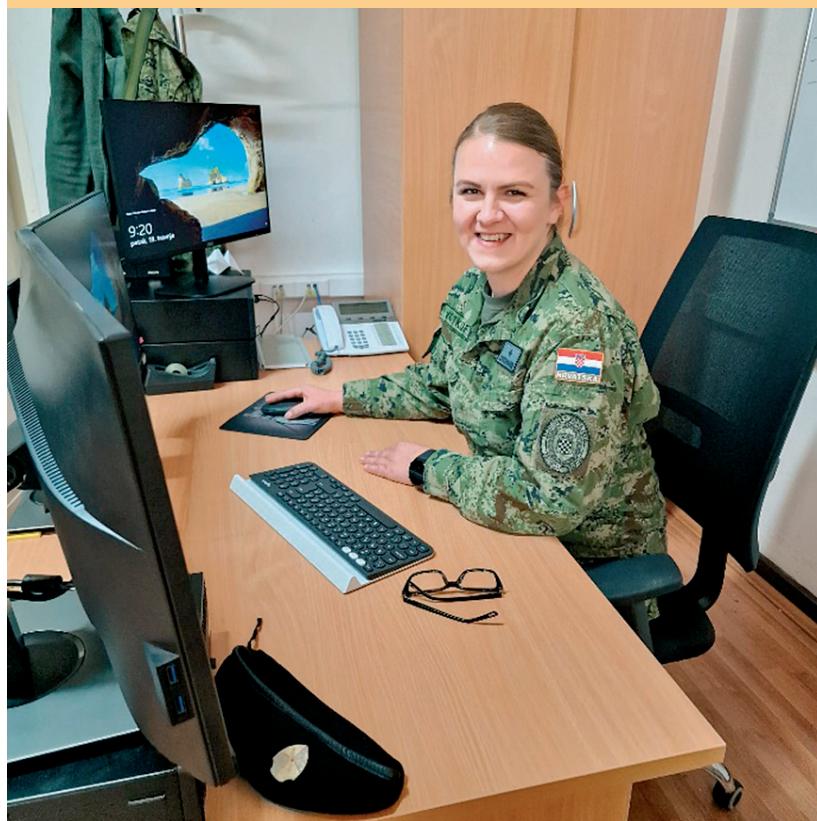
certifikat u ovom području jer on znači validaciju mojeg znanja i dosadašnjeg rada.

Kroz područja koja sam odabrala na svojem vojnem putu kontinuirani razvoj bio je nužan. Većina je dolazila iz vlastite inicijative, no kako vrijeme ide dalje i zalazim sve dublje u ovo područje, sve više znaće suradnje i razvoj koji omogućuje Ministarstvo obrane Republike Hrvatske – od tečajeva u inozemstvu, široke lepeze vojnih vježbi, preko iskustva stečenog na kibernetičkom poligonu, sve do edukacije na svjetski poznatom Mandiantu. Usavršavanje i djelovanje u okvirima OSRH na nacionalnoj i međunarodnoj razini daje mi osjećaj pripadnosti, svrhovitosti i ponosa.

Rad u IT području i rad u OSRH imaju zajednički nazivnik: oba su izrazito muška okruženja. Često se dogodi da žena u takvom okruženju prvo mora pokazati, odnosno dokazati stručnost, što mi je istodobno, iskreno, i frustracija i zadovoljstvo. Zato mi je to veće zadovoljstvo vidjeti kolegice koje su pokazale inicijativu i sposobnosti u rangu s kolegama, pogotovo u OSRH, jer znam da su, osim u stručni razvoj, morale uložiti dodatni napor u ignoriranje ili rušenje predrasuda."

OSJEĆAJ PIPADNOSTI, SVRHOVITOSTI I PONOSA poručnica vojna specijalistica Sonja Vojtkuf

"Moj put u IT sektoru započeo je upisom na tadašnji Elektrotehnički fakultet u Osijeku, smjer Informatika, sadašnji FERIT. Tad je bilo vrlo malo žena u odnosu na muškarce, tek nas pet od 150 studenata. Završetkom studija stekla sam naziv stručne prvostupnice elektrotehnike smjer informatika. Nekoliko godina nakon studija odvažila sam se i prijavila na dragovoljno vojno osposobljavanje i nakon toga počinje moj put u OSRH. Prvih pet godina provela sam u Bojni veze radeći na satelitskom antenskom sustavu, gdje sam se prvi put, kao vojnik, počela upoznavati s IT sektorom u OSRH.

Nadmetanje uvijek postoji, ali više na razini znanja nego na spolnoj osnovi dokazivanja. Nadam se da će naše riječi doći do žena koje se ne mogu odlučiti za rad u OSRH zbog predrasuda i straha te da će ih ovo potaknuti na prijavu, dolazak i jačanje tima u kibernetičkom području, odnosno ZzKP-u

Uz nagovor i ohrabrenje zapovjednika iz Bojne veze prijavila sam se na raspisani natječaj za vojnog specijalista časnika za informatiku. Tijekom programa stažirala sam u Središtu za administriranje komunikacijsko-informacijskih sustava, odnosno u Zapovjedništvu za kibernetički prostor.

Dolaskom u SzAKIS upoznala sam svoje mentore, današnje kolege, koji su me odmah prihvatali kao jednu od svojih te su mi nesebično podijelili svoja znanja i iskustva, koja nastavljam dijeliti dalje. Trenutačno administriram rad na poslužiteljskim sustavima, administriram i nadzirem rad servisa kao što su AD (Active Directory), DHCP (Dynamic Host Configuration Protocol), DNS (Domain Name System) i drugi.

Pripremam se za polaganje industrijskog certifikata CompTIA Server+, kao i za pohađanje različitih tečajeva potrebnih za rad i samousavršavanje.

Iznimno sam zahvalna svojim kolegama, koji su me prihvatali kao ravnopravnu u timu, kao i voditeljima odjeka, odjela te zapovjedniku SzAKIS-a. Nadmetanje uvijek postoji, ali više na razini znanja nego na spoljoj osnovi dokazivanja. Nadam se da će naše riječi doći do žena koje se ne mogu odlučiti za rad u OSRH zbog predrasuda i straha te da će ih ovo potaknuti na prijavu, dolazak i jačanje tima u kibernetičkom području, odnosno ZzKP-u.

skupnica Tena Vinaković

"U današnjem dinamičnom svijetu izgradnja uspješne karijere zahtijeva predanost, odlučnost i kontinuiran rad. Za mene je svaka dosadašnja godina bila prilika za rast i razvoj profesionalne priče koja započinje 2016. u 1. oklopno-mehaniziranoj bojni Sokolovi u Našicama na mjestu strijelca. Ondje sam stekla iskušto kroz terene, vojne vježbe i natjecanja na kojima sam sudjelovala. U Bojni ostajem sve do 2019. godine, kada dobivam poziv na testiranje za Zapovjedništvo za kibernetički prostor.

Nakon uspješno završene prekvalifikacije u rod veze u Središtu za obuku ZzKP-a, upućena sam na Temeljnu dočasničku izobrazbu u vojarni "123. brigade HV" u Požegi. Po završetku izobrazbe dobivam postavljenje na mjesto dočasnika za računalne sustave u Središtu za kibernetičko djelovanje ZzKP-a. Sljedeće tri godine radim i usavršavam se u području informatike i telekomunikacija te završavam tečajevne Cisco IT akademije: Introduction to Cybersecurity i Cybersecurity Essentials te tako nadograđujem svoje znanje. U prosincu 2022. prelazim u Satniju razmjestivog komunikacijskog modula (SRKM) na mjesto dočasnika za telekomunikacijske sustave u desetini koja timskim radom pruža potporu korisnicima te donosi rješenja za sve moguće poteškoće nastale tijekom NATO-ovih vježbi. Dolaskom u SRKM upućena sam na tečaj CompTia Security+, koji certificiram. Osim navedenog, posjedujem i CompTia Server+, industrij-

ski certifikat koji sam također stekla tijekom rada u Satniji. U studenom prošle godine dobila sam priliku sudjelovati na međunarodnom tečaju NCI akademije (*NATO Communications and Information Academy*) u Portugalu, koji uspješno završavam te time proširujem spektar znanja i postignuća, čemu oduvijek težim. Imati priliku za predstavljanje OSRH u međunarodnom okruženju velika je čast i ponosna sam što sam dio SRKM-a, odnosno Zapovjedništva za kibernetički prostor."

U današnjem dinamičnom svijetu izgradnja uspješne karijere zahtijeva predanost, odlučnost i kontinuiran rad

PREDSTAVLJAMO

Gabrijel Veočić

EUROPSKI PRVAK U BOKSU

TEKST

Ivan Šurbek

Hrvatski boksač i ugovorni pričuvnik Hrvatske vojske Gabrijel Veočić, 22-godišnjak iz Slavonskog Broda, osvojio je naslov prvaka Europe u kategoriji do 80 kilograma

Na Europskom prvenstvu održanom u Beogradu krajem travnja sjajni je boksač izvrsnim predstavama zasluzio zlatno odličje. Za europsko zlato trebalo je puno raditi, pa je do borbe za naslov morao odraditi čak pet mečeva. Natjecanje je trajalo deset dana, a u tih je deset dana Gabrijel pobjedio petoricu teških suparnika te se zasluzeno okrunio naslovom najboljeg u poluteškoj kategoriji.

Već ranije izborio je nastup na Olimpijskim igrama u Parizu, pa sada samouvjerenog najavljuje da je nakon osvajanja europske krune u Parizu cilj zlatna medalja.

Svoje dojmove s netom završenog prvenstva odlučio je podijeliti u razgovoru za Hrvatski vojnik, časopis koji i on sam itekako cijeni jer kaže da ga je u rukama držao više puta s obzirom na to da je njegov otac Pero Veočić bio djelatna vojna osoba, te je u dugogodišnjem stažu u Hrvatskoj vojsci obnašao dužnost časnika za kinezilogiju u Gardijskoj oklopno-mehaniziranoj brigadi (GÖMBR).

Osim dojmova s prvenstva Gabrijel Veočić dotaknuo se i svojih boksačih početaka, a govorio nam je i o boksu kao sportu, dao je odgovor na pitanje što je sve potrebno da biste bili vrhunski boksač, a podijelio je različite druge zanimljivosti vezane uz ovaj plemeniti borilački sport u kojem je on sada zasluzeno na europskom vrhu i to u jednoj od najzahtjevnijih kategorija. "Moj otac, ujedno i moj trener, Pero Veočić prenio mi je ljubav prema ovom sportu. Otac je boksao, cijeli svoj život proveo je u sportu, gledao sam ga kao dijete dok je navlačio rukavice, odlazio u dvoranu, na treninge, pa sam i ja još kao mali dječak isprobao udarati po vreći. Počeo sam vrlo rano s boksom. Probao sam i druge sportove, ali boks je sport koji je prevladao. Imao sam sjajnu potporu od oca od kojeg sam naučio mnogo toga i kojem zaista mnogo dugujem.

Dječačko je vrijeme zabavno, ali boks je kao sport itekako zahtjevan", kaže Gabrijel. Iako se natječe u *amaterskom boksu* u kojem se borbe vode u tri runde, a svaka traje tri minute, amaterski je boks zapravo pravi profesionalizam. Sport se živi svakodnevno, a Gabrijel trenira šest dana u tjednu. Ponekad ima čak i tri treninga dnevno, a najvažnije je dobro i kvalitetno raditi. Kaže da je u boksu najteži ponедjeljak jer tada nakon dana odmora dolaze najteži treninzi, a sa svakim danom postaje ipak lakše. Najteže je svladati tehniku boksa, kaže, snagu je lakše dobiti, ali tehnika zahtijeva puno učenja, rada i vještine. "Dug je put da biste došli do ove razine, to su godine rada i učenja", kaže Gabrijel, te naglašava kako je boks sport u kojem je najbitnije i

najvažnije iskustvo. S iskustvom se stvaraju veliki borci i pobjednici. Potrebno je odraditi dosta mečeva da biste imali osjećaj što znači boks. Boks nije samo udaranje, iako to mnogima tako izgleda. "Sparing je također vrlo bitan. Tijekom sparinga pripremamo za različite vrste boraca, borimo se s momcima koji su viši i teži od mene, ali i s onim lakšima i manjima. Uvijek pazimo da ne ozlijedimo sparing partnera jer ako se to dogodi, gotovo sigurno ti više neće doći na trening, tako da moramo znati dobro balansirati. Što se tiče primanja udaraca, mi smo navikli na njih, ali kao vrhunski sportaši znamo i izbjegći ih i amortizirati. Čvrst je to sport", kaže Gabrijel.

Iako se amaterski boks od profesionalnog razlikuje u samoj duljini trajanja meča, u profesionalnom boksu borci se bore u 12 rundi koje traju tri minute, amaterski je boks na neki način *sprinterski boks* gdje se u svakoj rundi ide maksimalno. Nema toliko prostora za taktiziranje, borci ne mogu odmarati ili preskakati rundu, pa se nadati da će do kraja preokrenuti stvari u svoju korist. U ovom formatu natjecanja, potrebna je maksimalna koncentracija i brzina. Gabrijel je toga svjestan i kaže da ovdje moraš dati sve, da trebaš slušati što ti govore treneri u kutu, pratiti što radi protivnik i biti spreman kazniti njegove pogreške. "Svi ih radimo, bitno je samo da ih nastojimo raditi što manje i da iskoristimo tuđe pogreške", kaže.

Boks je nešto kao ljudski šah i potrebno je imati tvrdu bradu, a Gabrijelovo je najjače oružje aperkat kojim pogada suparničke brade i pobjeduje. Sa smijehom nam govorи da jest šah i da ima dosta taktike, ali za razliku od šaha ovdje se greške kažnjavaju razbijenim arkadama i primljenim udarcima.

KREĆI SE KAO LEPTIR, UBADAJ KAO PČELA

Primijetili smo da nakon pet održanih borbi njegovo lice izgleda sasvim dobro i ne doima se kao netko tko je odradio pet mečeva u deset dana, što dovoljno govori na koji je način ovaj mladi boksač došao do europskog vrha. "Nije bilo nimalo lako boriti se, protivnici su na prvenstvu bili zaista teški, ali ideš korak po korak. Za nas je prvenstvo bilo svojevrstan test. Nisam bio u potpunosti spreman, bio sam na nekih 80 % svoje spremnosti, ali željeli smo vidjeti gdje sam u odnosu na konkurenčiju. Došli smo s ciljem osvajanja medalje, taj smo cilj ostvarili, a borba za zlatno odličje bila je samo dodatak i potvrda dobrog rada.

U razgovoru smo ga podsjetili i na legendarno geslo velikana svjetskog boksa Muhammeda Alija koji je rekao *kreći se kao leptir, ubadaj kao pčela*. Gabrijel se slaže s tom misli, ali smatra da je današnji boks puno drugačiji od onog prije.

"Današnji je boks znatno defanzivnije orijentiran i glavni je cilj sačuvati vlastitu glavu, a tek onda napasti suparničku".

Hrvatskoj vojsci itekako je zahvalan na potpori koju dobiva jer mu ona omogućuje da se više posveti sportu, a manje bavi drugim pitanjima. "Vojska pruža svojevrsnu sigurnost, biti ugovorni pričuvnik iznimna je čast za mene, predstavljati Hrvatsku vojsku, predstavljati našu državu i slušati intoniranje hrvatske himne za mene je ponos", kaže Gabrijel.

S vojne je obuke ponio lijepa sjećanja, služio ga je zajedno s mnogim drugim vrhunskim sportašima i sportašicama poput reprezentativke u taekwondou Doris Pole, kao i dvostrukе svjetske prvakinje Lene Stojković, a društvo su mu pravili i braća Lončarić, Marija Tolj, džudašice Karla Prodan i Lara Cvjetko, olimpijski pobjednik Josip Glasnović, te Martin Dolenc.

Na kraju smo ga upitali za daljnje planove, a Gabrijel nam kaže kako nema vremena za slavlje, te da će slaviti nakon Pariza. "Cilj je zlato na Olimpijskim igrama, vjerujem da će ono doći, ako ne na ovim igrama onda na sljedećim u Los Angelesu". Srećom, Gabrijelu su tek 22 godine pa je pred njim velika i blistava sportska budućnost. Kao i svim drugim našim sportašima poželjeli smo mu puno uspjeha u Parizu.

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

UMJETNA INTELIGENCIJA UPRAVLJA FIGHTING FALCONOM

Sjedinjene Države sve više rade na spajanju borbenih aviona i umjetne inteligencije, i to nije nikakva tajna. Čini se da su u tome došle već vrlo daleko. Na prednjem sjedalu prototipa takvog aviona X-62A VISTA (Variable In-flight Simulation Test Aircraft) vozio se 2. svibnja državni tajnik za ratno zrakoplovstvo Frank Kendall. Riječ je o avionu F-16D Fighting Falcon, koji djeluje u sastavu Škole za probne pilote Američkog ratnog zrakoplovstva (USAF). Još od 1992. služi kao testna platforma za različite napredne tehnologije. Nekad je bio označen kao NF-16D, a današnji naziv nosi od 14. lipnja 2021. Zadnjih godina koristi se uglavnom za testiranje tehnologija autonomnog leta, tj. uz pomoć umjetne inteligencije.

USAF-ov tim stručnjaka okupljen oko aviona X-62A u suradnji s američkom Agencijom za istraživanje naprednih obrambenih projekata (DARPA) spaja tehnologije umjetne inteligencije s letjelicom. Sudjeluje u DARPA-inu programu Air Combat Evolution (ACE), pokrenutom prije otprilike četiri godine. Cilj mu je poboljšati načine na koje vojska može primjeniti umjetnu inteligenciju za zračno ratovanje, te pružiti zrakoplovima povjerenje u autonomnu tehnologiju, tj. da se ona u borbi može koristiti sigurno i pouzdano. USAF i DARPA organizirali su u prosincu 2022. i travnju 2023. prve letove, tijekom kojih je avionom X-62A upravljala umjetna inteligencija. No, stigli su i dalje od toga. SAD je prije otprilike tri tjedna objavio da su u rujnu 2023. provedene prve simulirane zračne borbe između aviona F-16 kojim je

upravljao čovjek i aviona VISTA. Ciklus je trajao oko dva tjedna, s tim da se avion s umjetnom inteligencijom prvo držao defenzivnog pristupa zračnim borbama, a onda je poduzimao i ofenzivne manevre. Citirajući zapovjednika USAF-ove Škole za probne pilote brigadira Jamesa Valpiani, portal Defense News naveo je da su avioni letjeli agresivno pri brzinama do 1900 km/h i unutar 600 metara jedan od drugog, uključujući izvođenje prolaza *nos do nosa* i okomito manevriranje. Ne može se reći da je VISTA bila bez posade – u avionu su bila dva pilota. Oni su nadzirali sustave zrakoplova te prebacivali segmente letenja i borbe između različitih AI agenata, tj. softverskih programa, no nikad nisu morali preuzeti upravljanje avionom. Ono što su USAF i DARPA odbili reći jest koliko je puta AI uspio pobijediti čovjeka u zračnoj borbi.

Državni tajnik Frank Kendall poletio je avionom X-62A iz USAF-ove baze Edwards u Kaliforniji. Na stražnjem sjedalu bio je jedan od pilota iz Škole, no nitko od njih nije utjecao na let. USAF je objavio da je avion proveo više taktičkih manevra, a AI agenti uspjeli su u stvarnom vremenu odgovoriti i na simuliranu prijetnju. Avion je tijekom leta proveo i više testnih točaka koje mogu biti dio zračne borbe. Zadovoljni Kendall poslije je prokomentirao da: "AI zapravo uzima najmoćniju tehnologiju koju imate, spaja je i primjenjuje na problemima koji su se prije morali rješavati odlukom čovjeka. Riječ je o automatizaciji tih odluka i stoga je posebna."

Domagoj Vlahović

Foto: U.S. Air Force / Richard Gonzales

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

PATRIA 6 X 6 ZA BUNDESWEHR?

Finska tvrtka Patria objavila je 2. svibnja da će se Njemačka pridružiti međunarodnom programu istraživanja i razvoja novog oklopног vozila na kotačima CAVS (Common Armoured Vehicle System). Program je pokrenut 2020., utemeljile su ga Finska i Latvija, a 2022. pridružila se i Švedska. Njemačka će pridruživanjem CAVS-u imati pristup rezultatima daljnog razvojnog procesa, a moći će sudjelovati i s vlastitim zahtjevima koji bi odgovarali njihovim potrebama. CAVS je zapravo Patrijino vozilo na kotačima 6 x 6 u konfiguraciji oklopног transportera. Tri zemlje u programu već su naručile vozila i određen broj zaprimile, a jedan je od ciljeva programa i da se dio proizvodnje obavlja u lokalnim pogonima.

Patrije bi u njemačkom KoV-u trebale zamijeniti vozila Fuchs. Kako bi nova vozila bila jednostavnije konfigurirana i opremljena u skladu sa zahtjevima Bundeswehra, Patria se za njemački dio programa udružila s tvrtkama DSL

Foto: Patria

(Defence Service Logistics) i FFG (Flensburger Fahrzeugbau). One bi sudjelovale u proizvodnji, kao i u potpori tijekom vijeka uporabe vozila.

Osnovna platforma vozila Patria 6 x 6 duga je 7,5, visine 2,5 i širine 2,9 metara. Maksimalna borbena masa joj je 24 000 kg, od kojih 8500 otpada na

korisni teret. Najveća brzina prelazi 100 km/h, uspon je maksimalnih 60, a bočni nagib 30 stupnjeva. Može prelaziti prepreke visine do 0,6 te rovove širine 1,2 m. Postoji i opcija da se vozilo opremi za plivanje maksimalnom brzinom od šest do osam km/h.

Domagoj Vlahović

SKLAPANJE CAESAR-A MOGUĆE I U MALEZIJI

Foto: KNDS France

Na sajmu vojne opreme i naoružanja DSA, održanom od 6. do 9. svibnja u Kuala Lumpuru, tvrtka KNDS France (bivši Nexter) ponudila je malezijskoj vlasti konkretnu ponudu za svoje samohodne haubice na kotačima CAESAR (Camion Équipé d'un Système d'Artillerie) kalibra 155 mm za potrebe tamošnje vojske. Najzanimljivije u prijedlogu jest da bi se haubice sklapale u Maleziji. KNDS France, nāime, već surađuje s malezijskom tvrtkom ADSSB (Advanced Defence Systems Sdn Bhd). Ta kombinacija već se pokazala uspešnom jer je vojsci isporučeno vučenih 18 haubica LG 1 MKIII kalibra 105 mm.

Dvije su tvrtke započele partnerstvo na tom projektu 2018., a haubice su iz domaće tvornice isporučene 2020., četiri mjeseca prije roka. Nude ih usto i drugim kupcima na tržištu koje je geografski bliže Maleziji. KNDS France priopćio je da bi posao s CAESAR-om (u konfiguraciji kotača 6 x 6) podignuo partnerstvo na višu razinu, a haubice bi bile montirane i integrirane u pogonima ADSSB-a u Segamatu, država Johor. Iako se čini da je CAESAR favorit, u igri su za opremanje malezijske vojske sa 18 haubica kalibra 155 mm i druge tvrtke.

Janja Marijanović Šaravanja

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19 i 158/23) i članka 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), Uprava za ljudske potencijale Ministarstva obrane raspisuje

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2024./2025. u status kadeta/kadetinja bit će primljeno **do šest kandidata/kinja**, upisanih na prvu godinu sveučilišnog prijediplomskog studija na:

I. SVEUČILIŠTU U ZAGREBU – FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI

sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa

Rok za podnošenje prijava je **13. svibnja 2024.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnim uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- presliku rodnog lista
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

U slučaju prijave na više vojnih studijskih programa, kandidat/kinja šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2002. godine ili kasnije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19 i 158/23)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2024.)
- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, telesni i sigurnosni kriteriji za kadete/kinje propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, telesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15) i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu (Narodne novine, br. 42/14, 134/15, 109/16 i 97/17), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, telesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne buduje se, ali njegovo je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata/kinja za odabrani studijski program u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i steknu pravo upisa na sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. podstavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upisu sveučilišni studij iz ovog natječaja, krajem kolovoza 2024. bit će pozvani na pripremni kamp, koji će se provesti tijekom rujna 2024.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23).

Nakon uspješno završenog sveučilišnog prijediplomskog studija Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa (šest semestara) na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu, kadeti/kinje upisuju sveučilišni diplomski studij Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa (četiri semestra) na Fakultetu prometnih znanosti u koji je uključena Temeljna časnička izobrazba i praktična obuka za vojnog kontrolora zračnog prometa u Središtu za obuku Hrvatskog ratnog zrakoplovstva "Rudolf Perešin" u Zemuniku Donjem.

Nakon završenog sveučilišnog prijediplomskog i diplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, stimulativni sustav profesionalnog razvoja i mogućnost sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije uvezene natječajem nalaze se na mrežnoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814), u Referadi Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (tel. 01/238-0202) te u područnim odjelima i odsjecima za poslove obrane Ministarstva obrane.

Zbog svoje neutralnosti, bogata europska zemlja mora razvijati obrambene sposobnosti uglavnom samostalno, bez sudjelovanja u programima koje zemlje u okruženju provode bilateralno ili u okviru NATO-a i Europske unije

TEKST
Ivan Galović

MODERNIZACIJA ŠVICARSKE VO

Pogledamo li kartu Švicarske, vidjet ćemo malu zemlju smještenu u srcu Europe, koja graniči s Francuskom, Njemačkom, Austrijom i Italijom. Unatoč svojoj veličini, Švicarska je jedna od rijetkih neutralnih zemalja. To teoretski znači da se ne bori protiv nekog protivnika i nitko se ne bori protiv nje. Zadnji je put sudjelovala u ratu protiv druge zemlje prije otprilike 200 godi-

na. Možete li zamisliti zemlju u srcu Europe koja nije sudjelovala u Prvom ili Drugom svjetskom ratu? To je švicarska politika neutralnosti. Zemlja nije članica Europske unije ni NATO-a, a tek se 2002. pridružila Ujedinjenim narodima. Prije toga ušla je 1996. u NATO-ov program Partnerstvo za mir. Povremeno pridonosi operacijama pod vodstvom NATO-a i EU-a,

ali više u misijama UN-a ili OESS-a. Švicarska ne sudjeluje u borbenim operacijama u svrhu nametanja mira (*peacemaking*), a u implementaciji sudjeluje s ograničenom veličinom snaga iako ima bogatu povijest vojne moći. Srednjovjekovni švicarski ratnici bili su poznati diljem Europe po svojoj borbenosti i odanosti. Uglavnom su bili plaćenici ili su služili drugim

JSKE

vojskama, primjerice francuskoj. Švicarska garda jedna je od najstarijih vojnih postrojbi na svijetu. Osnovana je 1506. i sve do danas odgovorna za zaštitu Vatikana i samog pape. Geografija Švicarske jedinstvena je i može se podijeliti na tri različita dijela. Na jugu su Švicarske Alpe, divovski planinski lanac koji prekriva većinu teritorija zemlje i odvaja je od Italije

Počasna straža Švicarske vojske na imanju Lohn u kantonu Bern uoči posjeta glavnog tajnika NATO-a u ožujku 2017.

i Austrije. Na zapadu i sjeveru planine su manjeg niza od švicarskih Alpa, ali dovoljno velikog da odvoji Švicarsku od Francuske. Ali to nije dovoljno, stoga su Švicarci smislili plan kako zaštитiti zemlju od bilo kakve invazije i nazvali ga Početno.

OSLONAC NA PRIČUVU

Svaki Švicarac između 18 i 34 godine ima obveznu vojnu službu u Švicarskoj vojsci. "Švicarska nema vojsku, Švicarska je vojska", glasi jedan slogan. Temeljna borbena obuka traje

Foto: NATO

VOJSKE SVIJETA

EUROPSKA UTVRDA

Švicarska je tijekom krizne prve polovine XX. stoljeća jako dobro osigurala zemlju od potencijalne agresije. Jedna je od najrazvijenijih zemalja na svijetu u smislu prijevoza i komunikacija, a njezini točni vlakovi zbog posebnog rjeđefu takođe prolaze kroz tunele i mostove. Bitan dio nekadašnjih obrambenih planova bilo je miniranje prometnih komunikacija, no švicarski OS priopćio je 2014. da je uklonio sve bombe i eksplozive. Još se uvijek u pograničnim područjima mogu vidjeti betonski blokovi na tlu, koji su zapravo zamke za tenkove podignute tijekom Drugog svjetskog rata, a u obliku su švicarske čokolade Toblerone. Osim toga, teški protutenkovski topovi od 105 mm nalazili su se u skrivenim vojnim bunkerima maskiranim u kuće zbog čega su bili nevidljivi neprijateljskom oku. Švicarska je tijekom Drugog svjetskog rata, zbog zaštite od napada iz zraka, u planinama iskopala kompletne podzemne baze. Švicarskim se fortifikacijskim točkama pristupa kroz golemu mrežu tunela iskopanih duboko ispod tla, što omogućuje brz pristup tim skloništima i bunkerima. Važno je napomenuti da se te utvrde smatraju najvećim i najsigurnijim na svijetu. Ali, kad se sigurnosna situacija nakon hladnog rata promjenila, i održavanje te mreže pokazalo se preskupim. Kao i u dobrom dijelu Europe, vjerovalo se da dolazi trajno vrijeme mira, pa je velik dio infrastrukture prodan pojedincima i tvrtkama.

18 tjedana (23 za specijalne snage). I to nije sve. Nakon toga ulazi se u pričuvu, gdje svatko mora kroz šest ciklusa osježavanja znanja (poziva) doslužiti do ukupno 260 odnosno do 600 dana, ovisno o činu. Vojnici polaze cikluse do 34., dočasnici do 40., a časnici do 50. godine života. Postoji i alternativno služenje u civilnim službama ili nesluženje kroz dodatno plaćanje poreza do određene godine života. Žene služe dragovoljno. Tko je stupio na služenje vojnog roka do 2007. bio je dužan zadržati svu opremu. Dakle, kad završi obuka, zadržava vojnu odoru, pušku i streljivo. Nakon 2007. više nema držanja streljiva kod kuće. Svaki vojnik ima knjižicu gađanja i svake godine mora otići na strelište te provesti određen broj gađanja dok je u službi. Oružane snage Švicarske sastoje se od aktivnog dijela

(3100) i vojnika na služenju vojnog roka (16 450). Aktivni dio većinom čine instruktori za obuku. Snage su raspoređene u četiri teritorijalna zapovjedništva. Udarne snage KoV-a čine tri brigade – dvije oklopne i jedna mehanizirana – te desetak lakih pješačkih i planinskih bojni i bojni za borbenu potporu. Službeni naziv OS-a Švicarske glasi Švicarska vojska (njemački Schweizer Armee, francuski Armée suisse, talijanski Esercito svizzero, retoromanski Armada svizra). Već izvjesno vrijeme provode detaljnu analizu oružanih sukoba kao i drugih rizika i prijetnji kako bi odlučile o najboljoj prilagodbi i razvoju vlastitih sposobnosti. Taj proces počeo je puno prije nego što se sigurnosna situacija u Europi počela pogoršavati. Ruski napad na Ukrajinu više je nego potvrdio da se ratovi u Europi ne mogu isključiti, pa i neutralna Švicarska te njezine oružane snage moraju biti spremne na neizravno ili čak izravno uključivanje u oružani sukob.

KONCEPTI, PREDVIĐANJA I REFORME

Zadnjih su godina razvijeni posebni koncepti koji pokazuju kako se Švicarska vojska namjerava suprotstaviti sadašnjim i budućim rizicima i prijetnjama. Ta razmatranja objavljena su u obliku triju konceptualnih dokumenata: Protuzračna obrana budućnosti (2017.), Budućnost kopnenih snaga (2019.) i Opći koncept kibernetičkih i elektromagnetskih sposobnosti (2022.). Svaki sa svojeg aspekta opisuje kako bi se vojne sposobnosti trebale razvijati 2020-ih i 2030-ih i koliki će izdaci biti potrebni.

I prije ruskog napada na Ukrajinu bilo je jasno da će Švicarska morati poboljšati svoja sredstva zaštite i obrane od prijetnji iz zraka, modernizirati kopnene snage i ojačati kibernetičku obranu. Izvješće o sigurnosnoj politici iz 2021. i tri spomenuta konceptualna dokumenta navode da će se konvencionalni sustavi oružja poput borbenih zrakoplova, tenkova i topništva nastaviti koristiti u budućim oružanim sukobima, nadopunjeni drugim, ponekad inovativnijim sredstvima (npr. kibernetički napadi, dronovi).

Foto: U.S. Army National Guard / Staff Sgt. Tawny Schmit

Pripadnik
Švicarske vojske
u misiji KFOR na
Kosovu tijekom
vježbe Swift
Rescue u lipnju
2021. motornom
pilom uklanja
prepreku. Iako
neutralna, zemlja
je 1996. ušla u
NATO-ov program
Partnerstvo za mir

Foto: Vesna Pintarić

Od kraja hladnog rata švicarske su oružane snage, kako bi se prilagodile aktualnim sigurnosnim okruženjima, prošle nekoliko velikih reformi (Armed Forces 95, 1995.; Armed Forces XXI, 2004.; Armed Forces Development, 2018.). Dok se mobilnost vojnih postrojbi stalno poboljšavala, broj osoblja se smanjivao. U prvih dvadesetak godina nakon pada Berlinskog zida vojni proračun smanjivan je nekoliko puta. Švicarska je 1990. uložila oko 1,4 % BDP-a u obranu; 2021. – 2023. taj je udio bio oko 0,8 %. U 2020. izdvojeno je 5,64 milijarde švicarskih franaka (CHF), 2021. – 5,2 milijarde CHF, 2022. – 5,27 milijardi CHF, a 2023. – 5,3 milijarde CHF. Prema trenutačnim proračunskim planovima, u sljedećih će deset godina za kupnju novog naoružanja ukupno biti izdvojeno oko 15 milijardi CHF. Oko osam milijardi bit će uloženo u kupnju novih borbenih aviona i zemaljskog protuzračnog obrambenog sustava dugog dometa, a oko sedam milijardi iskoristit će se za nadogradnju drugih vojnih sposobnosti. Unatoč predviđenim povećanjima proračuna, švicarski OS morat će odrediti daljnje prioritete u pogledu sposobnosti i nabave. Danas je jasno da prioritet imaju sposobnosti zračne i kibernetičke obrane. Kasnih 2020-ih i 2030-ih bit će izdvojena znatna sredstva za nadogradnju sposobnosti kopnenih snaga.

BUDUĆNOST KOPNENIH SNAGA

Nekoliko će ključnih sustava Švicarske vojske doći 2020-ih i 2030-ih do kraja vijeka uporabe, što je velik finansijski izazov. Ali to je također i prilika, s obzirom na to da mnogi od tih sustava više ne ispunjavaju zahtjeve modernih oružanih sukoba. Razvoj kopnenih snaga ovisi o prirodi sukoba i okruženju u kojem su raspoređene. To se okruženje u Švicarskoj zadnjih desetljeća znatno promjenilo. Stalan

Članovi Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA) bili su u kolovozu 2023. na demonstraciji sposobnosti baznog oklopног vozila Piranha V u postrojenju švicarske tvrtke GDELS-Mowag. Zahvaljuјући Mowagu, opremanje oklopним vozilima na kotačima u različitim konfiguracijama nije toliko kompleksan postupak za Švicarsku vojsku

rast gradskog stanovništva doveo je do znatnog rasta površine urbanih i prigradskih područja. Dakle, kopnene snage moraju biti sposobne pomoći, zaštititi se i u gusto naseljenom okruženju boriti se s malim postrojbama koje su istodobno ondje raspoređene. Zato trebaju imati što više i što bolje umreženih senzora i vrlo preciznih oružnih sustava.

Jedan od fokusa stavljen je na sustave zapovijedanja i nadzora (C2). To uključuje telekomunikacije, sposobnosti prikupljanja obaveštajnih podataka i sposobnost povezivanja svih tih komponenti i senzora u mrežu. Novi telekomunikacijski sustavi kupljeni su već u okviru programa naoružanja za 2015. i 2020. Daljnji koraci u nabavi planirani su za kraj 2020-ih i početak 2030-ih.

Što se tiče konkretnih kopnenih oružnih sustava, najinteresantnija je potreba za zamjenom glavnog borbenog tenka Leopard 2A4 (švicarska oznaka Pz 87) i borbenog oklopног vozila CV9030CH (Spz 2000). Razmišlja se i o zamjeni za preostale oklopne transportere M113 (Pz 63/07 i Pz 63/97) te oklopne transportere Piranha (Pz 93). Alternativa za potonje mogla bi biti nova oklopna vozila na kotačima koja mogu biti opremljena različitim sustavima naoružanja. To znači da se traži jednak osnovni tip vozila za različite konfiguracije. Postrojbe borbenе potpore (inženjerija, topništvo) također će biti opremljene standar-diziranim oklopnim platformama, što uvelike pojednostavljuje vozni park. Prednost je takvog koncepta mogućnost proizvodnje u Švicarskoj. Naime, Piranhe su originalno vozilo domaće tvrtke Mowag. Ta je vojno-industrijska tvrtka utemeljena 1950., a 2003. kupio ju je američki General Dynamics, tj. njegova europska poredružnica General Dynamics European Land Systems (GDELS). Piranhe su temelj za niz švicarskih, ali i stranih sustava.

OKLOP I TOPOVI

Švicarska želi da sposobnost neizravne vatrenе potpore srednjeg dometa u drugoj polovini 2020-ih bude preciznija i mobilnija, a da se domet poveća

Foto: U.S. Army / Staff Sgt. Anna Pongo

s aktualnih nešto manje od 20 km na do 50 km ili više. Danas raspolaže sa 133 američke samohodne haubice M109 KAWEST WE iz 1960-ih i ranih 1970-ih. Nove haubice trebale bi biti na kotačima i kalibra 155 mm. U užem izboru ostao je njemački RCH 155 i švedski Archer. Završna ispitivanja bit će provedena ove, a odabir 2025. godine. RCH 155 bit će ili na njemačkom vozilu KMW Boxer 8 x 8 ili na švicarskom vozilu Piranha IV 10 x 10, dok bi BAE Systemov Bofors Archer trebao biti na njemačkom vozilu Rheinmetall HX2. Uvođenje novog topničkog sustava u operativnu uporabu očekuje se od 2026. godine.

Zadnjih je godina švicarski OS izdvojio znatna sredstva za minobacače. Nabavljeni su sustavi samohodnih minobacača 120 mm Mörser 16 (na vozilu Mowag Piranha IV minobacači su RUAG Cobra). Prvotna narudžba proširena je sa 32 na 48. Prva tranša, iz 2016., bila je vrijedna 404 milijuna CHF,

**Tim pripadnika
Švicarske vojske
snimljen u siječnju
2023. uz lako
oklopno vozilo
Eagle na mostu
kod Mitrovice,
Republika Kosovo,
tijekom misije
KFOR**

na CHF, a druga, iz 2022., 175 milijuna CHF. Minobacači Mörser 16 popunit će kritičnu prazninu u sposobnostima neizravne vatrenе potpore, koja je počela 2009. umirovljenjem samohodnih minobacača 120 mm 64/91 na vozilu M113. Trenutačno su u proizvodnji 32 samohodna minobacačka sustava iz prve tranše, koji bi trebali biti isporučeni između 2024. i 2025. Plan je da isporuka druge tranše počne 2026. godine.

Foto: U.S. Army National Guard / Sgt. Noah Moroski

**Švicarski
zrakoplovac
u helikopteru
tijekom zajedničke
vježbe s SAD-om
u studenom 2023.**

SREDNJI I MINIDRONOVI

Jedno od ključnih područja u kojem Švicarska ima prostora za opremanje, ali i razvoj obrane, jesu besposadne letjelice. Švicarska vojska pokrenula je 2020. projekt istraživanja i razvoja vezano uz razvoj obrambenih postupaka protiv minidronova. U isto vrijeme, švicarski OS aktivno koristi besposadne letjelice već više od 25 godina. Oružane snage kupile su u okviru programa naoružanja za 2015. šest izraelskih izvidničkih besposadnih letjelica Hermes 900 HFE. Već nekoliko godina borbene i spasilačke snage koriste mikrodrone Black Hornet Nano za izviđanje neposredne blizine svojih područja djelovanja. U tu su svrhu nabavljene veće izraelske besposadne letjelice Orbiter 2B. Tijekom 2017. oformljena je specijalizirana postrojba, Švicarski centar za dronove i robotiku (SDRC), koja se bavi sposobnostima i rizicima besposadnih sustava. Za obuku su nabavljene 74 francusko-švicarske besposadne letjelice ANAFI/T SE (Parrot).

Od tvrtke Lockheed Martin nabavljene su 2020. godine mini besposadne letjelice (kvadkopteri) Indago 3 za izviđanje i nadzor na taktičkoj razini te za potporu u prikupljanju informacija, potrazi i spašavanju, pomoći u katastrofama te procjeni štete nastale u borbi. Ovisno o nosivosti i radnom okruženju, vrijeme leta kvadkoptera Indago 3 dulje je od 50 minuta, dolet mu je deset kilometara, transportira se u jednoj naprtnjači i spremna je za uporabu za manje od tri minute. Ukupna je nosivost korisnog tereta dva kilograma.

Nabavljeno je i 300 španjolskih minobacača 81 mm Expal MX2 KM (8,1 cm Mörser 19) vrijednih 118 milijuna CHF. Od tog je iznosa 57,5 milijuna utrošeno za minobacače, promatračka prijenosna računala, balističko računalo, radiouređaje i modifikaciju simulatora; 49,0 milijuna za streljivo (Saab Bofors Dynamics Schweiz), te 11,5 milijuna za logistiku, rizik i na inflaciju.

Američke protutenkovske navođene projektili TOW, kojima su naoružani i budući hrvatski Bradleyji, Švicarska vojska nabavila je prije više od 30 godina. Bili su glavno oružje lovaca tenkova Panzerjäger 90, također baziranih na Piranhi. Panzerjägeri 90 nabavljeni su 1990., a Parlament je 2018. prihvatio zahtjev za

njihovo postupno povlačenje iz uporabe, koje je u tijeku. Za zamjenu TOW-a odabran je izraelski protuoklopni vođeni raketni sustav Spike LR2 tvrtke Rafael, koji konzorcij Eurospike licencijski proizvodi u Europi. Za tu nabavu osigurano je 200 milijuna CHF. Nabava inženjerijskih vozila Pionier Panzerfahrzeug 21 povećana je s prvotnih 60 primjeraka (2022.) na 84 (2023.). I tu se radi o Piranhi, koja će biti opremljena adapterom za brzu zamjenu dodataka, minskim plugom, raonikom i hidrauličnom rukom. Nominirani su za zamjenu vozila za razminiranje Minenräumpanzer – 63/00 M113. Vrijednost ugovora iznosi 577 milijuna CHF, a isporuka se očekuje od 2025. godine.

GUSJENICE IDU SPORIJE

Od tvrtke GDELS-Mowag naručeno je 2019. sto lakih oklopnih vozila Eagle V 6 x 6, koja će biti platforma taktičkog izvidničkog sustava TASYS. TASYS će se koristiti za prikupljanje obavještajnih podataka za oružane snage te za potporu civilnim vlastima. Na Eagleov teleskopski *jarbol* postavljen je američki višesenzorski sustav L3Harris WESCAM M-RSTA i sustav za obradu podataka INTAFF (Integrated Artillery Command and Fire Control System) izraelskog Elbita. U svrhu samozraštite vozilo je oklopljeno i opremljeno daljinski upravljanom oružnom stanicom Protector RS4 norveškog Kongsberga. Ugovor je vrijedan 380 milijuna CHF. Završetak isporuke očekuje se 2025. godine.

**Zapovjednik
Švicarske vojske
general-pukovnik
Thomas Süssli**

Ilustracija koju je Lockheed Martin objavio u povodu buduće švicarske nabave projektila PAC-3 MSE za PZO sustav Patriot. Prve rakete trebale bi stići 2028.

Ilustracija: Lockheed Martin

Foto: U.S. Air Force / Eric Dietrich

VOJSKE SVIJETA

Konkretnih pomaka ima i vezano uz oklopna vozila na gusjenicama, no zasad nije riječ o nabavi novih sustava. Dakle, BAE Systems Hägglunds dobio je ugovor za produljenje vijeka uporabe 186 borbenih vozila pješaštva CV9030CH (Schützenpanzer 2000). To će zadržati flotu u uporabi do 2040. i znatno poboljšati sposobnost platforme. Poboljšanja se uglavnom ogledaju u području optičkih, električnih i elektroničkih komponenti. Uključuju i ugradnju tehnologije Active Damping, koja smanjuje trošenje i habanje, minimizira troškove popravaka tijekom vijeka uporabe, poboljšava brzinu na terenu i udobnost vožnje. Nova poboljšana elektronička arhitektura podržat će prilagodbu budućim sustavima koji će se tek razviti. Vozila će biti opremljena i sustavom nadzora unutar 360 stupnjeva, povećavajući svijest o situaciji, borbenu učinkovitost i sposobnost preživljavanja kako bi se omogućilo sigurnije planiranje rute i brže ciljanje.

S druge strane, 134 tenka Leopard 2A4 (Panzer 87 WE) modernizirana su od 2009. do 2011., no sredinom 2020-ih čeka ih opsežan remont, bez kojeg više neće biti operativni. Do kraja 2020-ih morat će se donijeti odluka o tome hoće li se postojeći glavni borbeni tenkovi još jednom modernizirati (ako je to uopće moguće) ili će biti zamijenjeni novim sustavom. U pričuvi je još 71 tenk Panzer 87: za 34 vojska traži modernizaciju na standard WE, 12 je za obuku, a preostalih 25 želi imati za pričuvne dijelove.

NAJVEĆA ULAGANJA

Švicarske zračne snage u mirnodopskim su uvjetima odgovorne za stalni nadzor zračnog prostora. U tu svrhu koriste se civilni i vojni radari, uključujući radarske podatke iz borbenih zrakoplova. Uz obranu vlastitog zračnog prostora, Švicarska kao neutralna zemlja mora osigurati i da strane u oružanom sukobu ne koriste njezin teritorij.

Različite komponente postojećeg i uskoro 20 godina starog sustava FLORAKO za motrenje zračnog prostora i nadzor zadnjih su godina zamjenjene ili obnovljene. To znači da se

potpuna zamjena može odgoditi do druge polovine 2030-ih. Usto je vijek uporabe američkih višenamjenskih borbenih aviona F/A-18C/D Hornet produljen za pet godina, do otprilike 2030. To bi trebalo spriječiti jaz u zaštiti zračnog prostora do uvođenja novog borbenog aviona.

Program modernizacije protuzračne obrane nazvan je Air 2030 i usmjeren je na nabavu novih borbenih zrakoplova i sustava zemaljskog PZO-a srednjeg / velikog dometa. Objekti su nabave usko koordinirane od samog početka. Savezno vijeće zatražilo je kroz program naoružanja za 2022. godinu nabavu američkih sustava, tj. 36 borbenih aviona F-35A Lightning II i pet bitnica zemaljskog protuzračnog sustava Patriot. Vrijednost ugovora za avione prelazi šest milijardi, a za bitnice Patriot oko dvije milijarde CHF. Uvođenjem F-35A od 2027. nadalje, Švicarska će ponovno stići sposobnost djelovanja zrak-zemlja nabavom ograniče-

Foto: U.S. Air Force / Staff Sgt. Kaitlyn Erigh

ne količine navođenih bombi GBU-53 i GBU-54. Švicarska će postati još jedna zemlja korisnik sustava Patriot. Bitnica će se u osnovi sastojati od zapovjednog mjesta, višenamjenskog radarskog sustava i lansera. Isporuka sustava očekuje se od 2026. godine. Švicarska budućim bitnicama usto dodaje sposobnost obrane od balističkih projektila kupnjom projektila PAC-3 MSE. Ugovor je vrijedan 330 milijuna dolara. Prve rakete trebale bi stići 2028. Zanimljivo je da američka tvrtka Raytheon namjerava uspostaviti europski regionalni centar za održavanje, popravak i remont sustava Patriot upravo u Švicarskoj. I to u suradnji s RUAG-om, još jednom međunarodno snažnom tvrtkom švicarske vojne industrije, kao i njemačkim Rheinmetallom. Zračne prijetnje na malim udaljenostima pokriva dvocijevni protuzračni topnički sustav Oerlikon GDF-005 u kalibrusu 35 mm u kombinaciji s lakim prijenosnim raketnim sustavom FIM-92 Stinger. Te sustave trebalo bi zamjenjiti do kraja 2020-ih. Nekidan je stigla zanimljiva vijest: švicarska agencija za nabavu oružja zatražila je ponude

Foto: U.S. Air Force / TSGt Brian Kimball

Švicarski
F/A-18C Hornet
fotografiran u
srpnju 2018.
na britanskom
aeromitingu Royal
International
Air Tattoo u bazi
RAF Fairford. U
budućnosti će ih
zamijeniti avioni
F-35A (lijevo
na fotografiji
je USAF-ova
letjelica)

triju tvrtki za novi kopneni protuzračni obrambeni sustav srednjeg dometa (MR GBAD). Njemački Diehl Defence, konzorcij Kongsberga i Raytheona te paneuropska MBDA pozvani su da do sredine srpnja dostave ponude.

KIBERNETIČKA I ELEKTROMAGNETSKA DOMENA

Idućih se godina nastavljaju poboljšavati sposobnosti u kibernetičkoj i elektromagnetskoj domeni. Prvi korak bit će proširenje sposobnosti središnjeg sustava, kao i usluga koje se pružaju OS-u u cjelini (npr. obrana od kibernetičkih napada). Drugi korak bit će proširenje decentraliziranih sposobnosti vojnih i satnija promjenom strukture vojnih postrojbi i jačanjem njihovih informacijskih i komunikacijskih koncepcata. Treći je i zadnji korak razvoj sposobnosti za izvođenje kibernetičkih operacija protiv vojnih ciljeva. Istodobno će kopnene snage dobiti sredstva za djelovanje u elektromagnetskoj domeni. Ta sredstva omogućit će prisluškivanje, ometanje i onesposobljavanje vojnih i civilnih komunikacijskih mreža, ometanje sustava opskrbe i kontrole te pokretanje kampanja dezinformiranja.

Ukratko: kao i ostale europske zemlje, Švicarska unatoč svojoj neutralnosti ulaze i ulagat će velika sredstva u modernizaciju oružanih snaga. No, sredstva koja misli izdvajati nisu neograničena. Obnova flote borbenih zrakoplova i kopnene protuzračne obrane traži vrtoglave sume. Prednost je što se radi o bogatoj zemlji, koja ima i dobru vojnu industriju, što se najviše ogleda u oklopnim vozilima na kotačima. Ipak, može se zaključiti da neutralnost košta. Švicarska svoje sposobnosti velikim dijelom mora razvijati samostalno, bez sudjelovanja u programima koje zemlje u okruženju provode bilateralno ili u okviru NATO-a i Europske unije. No, odnedavno postoje i naznake novih smjerova. Naime, Savezno vijeće Švicarske odobrilo je 10. travnja sudjelovanje zemlje u kišobranu zračne obrane europske inicijative Sky Shield, osmišljenom za izgradnju integriranog sustava zračne i raketne obrane diljem Europe.

PODLISTAK

Staljinu je 1945. postalo itekako jasno da Sjedinjene Države posjeduju razarajuće oružje i zapovjedio je sovjetskim znanstvenicima da brzo razviju nešto slično. No oni su o nuklearnoj fizici i kemiji znali vrlo malo, pa su se poslužili podacima dobivenim od špijuna te znanjem njemačkih kolega. Uspjeli su četiri godine nakon SAD-a

NUKLEARNO ORUŽJE (II. DIJ)

START NUKLEARNE UTRKE

TEKST
Mario Galić

Prva nuklearna eksplozija dogodila se 16. srpnja 1945. u Novom Meksiku. Izgleda da nije nimalo slučajno što je SAD izveo taj pokus ni 24 sata uoči Potsdamske konferencije. Skup u gradu kod Berlina trebao je biti vrhunac Staljinove vladavine. Usred okupirane Njemačke, Josif Visarionovič Džugašvili (1878. – 1953.) dočekuje vođe zapada kako bi s njima dogovorio crte razgraničenja, osnove administriranja okupiranih sila Osovine, ali i nastavak rata protiv Japana.

Staljin je računao da će američki predsjednik Harry S. Truman (1884. – 1972.) biti vrlo ponizan i popustljiv kako bi osigurao napad Crvene armije na japanske snage u Mandžuriji te ih tako sprječio da brane japanske otote. Međutim, američki ministar rata Henry Stimson (1867. – 1950.) dobio je obavijest o uspješnom testiranju prve nuklearne bombe već 17. srpnja, a službeno izvješće stiglo je u Potsdam 21. srpnja. Rezultiralo je time da je 26. srpnja objavljena Potsdamska deklaracija, koju je potpisao SAD, Ujedinjena Kraljevina i Kina, ali nije SSSR.

Tijekom hladnog rata povjesničari naklonjeni komunizmu uglas su tvrdili da je Staljin jako dobro znao sve što se događalo u Projektu Manhattan te da ga vijest o prvoj nuklearnoj eksploziji nije iznenadila. Ostali tvrde da nije znao ništa te da se od te vijesti doslovno razbolio. Činjenica je da je Staljina u nastavku Potsdamske konferencije zamijenio Molotov.

Staljinu je bilo itekako jasno kakvo razarajuće oružje SAD posjeduje, te da od možebitnih planova *oslobađanja* cijele Europe neće biti ništa. Barem ne dok i SSSR ne ovlađa jednakim tehnologijama i ne proizvede svoju prvu nuklearnu bombu. Nakon poraza nacističke Njemačke te kraja njemačkih planova o razvoju nuklearnog oružja, počela je nova utrka u nuklearnom naoružanju. Koja traje i danas.

DOSTAVA TAJNIH DOKUMENATA

Staljinu je jedini, ali divovski problem bilo to što su sovjetski znanstvenici o nuklearnoj fizici i kemiji znali vrlo malo. Nedovoljno da bi stvorili nuklearno oružje iako su prva istraživanja radioaktivnih elemenata u Rusiji započela još 1910. godine. Mineralog Vladimir Vernadski (1863. – 1945.) još je 1905. godine pozivao na istraživanje nalazišta uranija. Godine 1922. osnovan je Institut za radij u Petrogradu (današnji Sankt-Peterburg), koji je objedinio sva ta istraživanja. Međutim, problem je bio u tome što Staljin isprva nije shvaćao važnost nuklearnog oružja. Kad je 17. srpnja 1945. u Potsdamu spoznao o čemu je riječ, moglo bi se reći da je već bilo kasno. Ne čudi stoga da je zapovjedio da prioritet postane razvoj prve sovjetske nuklearne bombe. Da bi to osigurao, na čelu programa postavio je već 22. kolovoza 1945. svojeg najodanijeg (i najozloglašenijeg) čovjeka – Lavrentija Beriju (1899. – 1953.).

Foto: National Museum of the U.S. Navy

Sjedinjene Države očekivale su da će sovjetski znanstvenici uspjeti riješiti probleme razvoja nuklearnog oružja 1954. ili najranije 1953. godine. No nisu računale s tim da će sovjetske obavještajne službe pronaći način da se domognu planova i izračuna potrebnih za izradu nuklearne bombe. U različitim se izvorima spominje nevjerljatan broj znanstvenika koji su prenosili nuklearne tajne sovjetskim špijunima. Već 1941. godine britanski diplomat Donald Maclean (1913. – 1983.) predao je sovjetskim špijunima primjerak dokumenta s izvešćem o uraniju. Dokument se bavio počecima nuklearnog programa, teoretskim opisom nuklearne bombe, ali i važnosti početka proizvodnje obogaćenog uranija-235. Maclean je prebjegao u Moskvu 1951. godine. Drugi je špijun zaslužan za ubrzanje razvoja sovjetskog nuklearnog oružja njemački fizičar Klaus Fuchs (1911. – 1988.). Još kao student postao je član

Američki predsjednik Harry S. Truman (desno) i sovjetski vođa Staljin tijekom Potsdamske konferencije. U to su vrijeme u Njemačku stigle vijesti o uspjehu prvog američkog pokusa s nuklearnim oružjem. Povjesničari se ne slažu u procjeni koliko je Staljin bio informiran o američkom napretku

njemačke komunističke stranke. Kad su nacionalsocijalisti 1933. osvojili vlast u Njemačkoj, pobjegao je u Englesku kako bi izbjegao zatvor. U kolovozu 1942. dobio je britansko državljanstvo, a u kolovozu 1944. postao dio Projekta Manhattan. Ondje je radio na projektu razvoja bombe Fat Man, bačene na Nagasaki. I danas je jasno da je prva sovjetska nuklearna bomba praktički bila njezina kopija. Nakon rata vratio se u Ujedinjenu Kraljevinu kao ugledan znanstvenik te je radio na razvoju britanskog nuklearnog oružja. Sve do siječnja 1950., kad je uhićen. Dobio je zapravo mizerno malih 14 godina zatvora (odslužio je samo devet) jer je istražiteljima otkrio imena četvero američkih državljana: Harryja Golda (1910. – 1972.), Davida Greenglassa (1922. – 2014.) te Juliusa (1918. – 1953.) i Ethel Rosenberg (1915. – 1953.). Svi su osuđeni za špijunažu, a bračni par Rosenberg je pogubljen. Nakon što je pušten iz zatvora, Fuchs se preselio u Istočnu Njemačku. Dobio je titulu akademika te mu je dodijeljeno najviše odlikovanje – Orden Karla Marxa.

NE IDE JEDNOSTAVNO

Podaci koje je Klaus Fuchs dostavljao sovjetskim špijunima ubrzali su sovjetski nuklearni program. No nisu bili jedini. Amerikanac Oscar Seborer (1921. – 2015.) manje je spominjan, ali također je imao udio u špijunaži. Rođen u New Yorku, stu-

PODLISTAK

Foto: US Department of Energy

Oblak koji je prouzročila eksplozija bombe RDS-1. SAD ju je kodno označio kao Joe-1

Foto: Sergey Rodovnichenko / Wikimedia Commons / CC BY-SA 2.0 DEED

dirao je elektrotehniku na Državnom sveučilištu Ohio. Za Projekt Manhattan odabran je 1942. godine. Dok je radio u Nacionalnom laboratoriju Los Alamos u Novom Meksiku, Seborer je, prema dokumentima, pomogao izraditi neke od najvažnijih odlika prvog nuklearnog oružja, uključujući i ono najteže za izradu – upaljač. Dizajnirao je nevjerljivo komplikiran okidač implozije, što je bilo potrebno za aktiviranje fizijske reakcije koja pokreće nuklearnu eksploziju. Njegovi uvidi pomogli su inženjerima Projekta Manhattan da brzo smanje dimenzije bojne glave, što je omogućilo korištenje u prenosivom oružju, koje je na kraju postavljeno na vrh rakete i bačeno iz zrakoplova. Seborer je, međutim, prosljedio sovjetskim špijunima sve izračune i nacrte. Zahvaljujući tome sovjetski znanstvenici nisu morali godinama rješavati problem upaljača, nego samo kopirati ga. Da je Oscar Seborer bio sovjetski špijun, otkrilo se tek kad je s obitelji 1951. godine prebjegao u SSSR.

Doprinos Seborera razvoju sovjetskog nuklearnog oružja bio je jako velik, ali nije bio jedini. Niti najveći. To mjesto pripada još jednom Njujorčaninu, koji se zvao Theodore Alvin Hall (1925. – 1999.). Kao mladi genij za matematiku i fiziku, Hall je sa 18 godina postao ne samo član Projekta Manhattan već je izračunavao ili provjeravao izračune kolega za sve najvažnije dijelove bombe Fat Man. Preko cimera iz studenskih

Mock-up maketa u prirodnoj veličini prve sovjetske nuklearne bombe RDS-1

dana i komunista Savillea Saxa (1924. – 1980.), Hall je sve te izračune dostavio SSSR-u. Oni su po njima napravili prvu sovjetsku nuklearnu bombu.

Dakle, kad je 29. kolovoza 1949. eksplodirala prva sovjetska nuklearna bomba, njezini očevi nisu bili samo sovjetski znanstvenici, već i Klaus Fuchs, Oscar Seborer, Theodore Hall i mnogi drugi koji su iz raznoraznih razloga bili voljni riskirati slobodu da bi SSSR-u dostavili američke nuklearne tajne.

No, ni uza svu tu špijunažu i curenje podataka, razvoj sovjetske nuklearne bombe nije išao glatko. Kad je Staljin konačno shvatio važnost nuklearnog oružja i zapovjedio njegovu hitnu proizvodnju, tamošnji nuklearni znanstvenici imali su dva golema problema. Jedan je bio kako razumjeti i uspješno primijeniti enorman broj planova, nacrta i proračuna koji su dolazili preko obavještajnih kanala. Drugi problem bio je podjednako velik, ako ne i veći – gdje nabaviti nuklearno gorivo?

Prvi problem djelomično je riješen onako kako je bilo uobičajeno u SSSR-u neposredno nakon Drugog svjetskog rata – korištenjem znanja zarobljenih njemačkih stručnjaka. Manfred von Ardenne, Gustav Hertz, Peter Adolf Thiessen, Max Volmer, Nikolaus Riehl, Karl-Hermann Geib, Heinz Barwich, Ludwig Bewilogua, Georg Robert Döpel, Wilhelm Eitel, Reinhold Reichmann, Gustav Richter, Karl Günther Zimmer te još dvjestotinjak Nijemaca iskorišteni su za ubrzavanje razvoja prve sovjetske nuklearne bombe.

BILA BI VELIKA NESREĆA

Iako je direktor Projekta Manhattan američki general-bojnik Leslie Groves (1896. – 1970.) prije okončanja Drugog svjetskog rata pokušao doći do svih njemačkih zaliha uranija, u tome nije u potpunosti uspio. Doduše, uspio je prebaciti 1200 tona uranijeve rude koja se nalazila u rudniku soli kraj Staßfurta sjeverno od Leipziga, prije nego što je tamo došla Crvena armija. Međutim, nije uspio doći do uranija koji se nalazio u Austriji, ponajviše u Beču. Sovjeti su u bečkoj zgradi industrijske tvrtke Auergesellschaft našli 340 kilograma metalnog uranija.

Foto: Los Alamos National Laboratory via Wikimedia Commons

U pogonu te tvrtke u Oranienburgu na sjeveroistoku Njemačke pronašli su gotovo 100 tona uranijeva oksida. Međutim, činjenica je da prva sovjetska nuklearna bomba RDS-1 nije bila napunjena uranijem-235, već plutonijem-239, koji se može dobiti samo proizvodnjom u nuklearnim reaktorima. To upućuje na mogućnost da je Crvena armija negdje u okupiranim dijelovima Njemačke, ili možda Austrije, pa čak i Čehoslovačke, našla veću količinu plutonija. Vrlo je mala vjerojatnost da su sovjetski stručnjaci bili odlučili napuniti prvu nuklearnu bombu gorivom čija je proizvodnja puno komplikiranija i

**Službena fotografija
Klausa Fuchsa
iz američkog
laboratorija Los
Alamos, prije no
što je otkriveno da
špijunira za SSSR.
Radio je na projektu
razvoja bombe Fat
Man, bačene na
Nagasaki. Prva
sovjetska nuklearna
bomba praktički je
bila njezina kopija**

**Već tijekom 1941.
godine britanski
diplomat Donald
Maclean predao je
sovjetskim
špijunima primjerak
dokumenta s
izvješćem o uraniju**

OSTALI SUDIONICI

Zahvaljujući prije svega suradnji s SAD-om, Ujedinjena Kraljevina napravila je prvu nuklearnu bombu već 1952. godine. Francuskim znanstvenicima to će uspjeti 1960., a kineskim 1964. godine.

Indija će prvu nuklearnu bojnu glavu uspješno testirati 1974., a Pakistan 1998. godine. Demokratska Narodna Republika Koreja (Sjeverna Koreja) prvi uspješni nuklearni test obavila je 2006. godine.

Izrael nikad nije službeno priznao da ima nuklearno oružje iako mnogi izvori navode da ga je prvi put uspješno testirao 1979. godine (tzv. incident Vela).

zahtijeva dulje vrijeme nego proizvodnja uranija-235. To prije jer Staljin nije lako oprاشtao neuspjehe.

Sovjetska vlada donijela je 9. travnja 1946. odluku da se upravljanje razvojem nuklearnog oružja i nuklearne tehnologije centralizira u Konstruktorskom birou 11, poznatijem kao KB-11. Smjestili su ga u ruski gradić Sarov oko 450 km istočno od Moskve, koji je time postao zatvorena zona.

Kako bi se što više prikrilo pravo područje rada KB-11, u službenim se dokumentima navodilo da radi na razvoju raketnih motora. Tako je projekt razvoja nuklearne bombe s teškim gorivom dobio označku RDS-1, a s lakisim gorivom RDS-2. Sve komponente bombe RDS-1 bile su dovršene do siječnja 1949. Završna testiranja obavljena su od siječnja do kolovoza te godine. Mjesto za nuklearni poligon nije odabранo u Ruskoj, već u Kazaškoj SSR. Poligon je nazvan Semipalatinsk-21, a bio je udaljen oko 170 kilometara od istoimenoga grada (danas Semej).

Da se osobno uvjeri u (ne)uspješnost pokusa te na licu mjesta odredi kazne ili nagrade, Lavrentij Berija stigao je na poligon tri dana prije, 26. kolovoza. Završno slaganje bombe RDS-1 dovršeno je 29. kolovoza i postavljena je na 30 metara visok toranj. U sedam ujutro bomba je detonirana. Na oduševljenje Berije i olakšanje svih ostalih. Berija je pritom navodno izjavio: "Bila bi velika nesreća da nije uspjelo." Svi prisutni jako su dobro znali kakva i čija bi to bila nesreća.

Kako je RDS-1 bio vjerna kopija američke nuklearne bombe Fat Man, logično je da je proizveo identično jaku eksploziju, ekvivalent 21 kilotonu TNT-a. Još je puno jača bila sekundarna eksplozija, kad su u Washingtonu doznali za bombu. Ondje su, naime, vjerovali da SSSR neće imati nuklearno oružje barem još četiri godine. SAD je za to vrijeme namjeravao razviti još jače termonuklearno oružje i tako povećati prednost. Da su se ostvarila američka predviđanja, to bi tako i bilo, jer je prva termonuklearna eksplozija na tihooceanskom atolu Enewetak izvedena 1. studenog 1952. Aktivirana je američka termonuklearna bomba Ivy Mike, koja je prouzročila eksploziju jačine 10,4 megatona TNT-a.

CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI

Vuzeći se cestom između Gračaca i Knina ugledat ćete nad Zrmanjom gradinu koju je vjerojatno utemeljio slavni hrvatski vladar

TEKST
Domagoj Vlahović

FOTO
Tomislav Brandt

Otkad Hrvatska ima autocestu A1, dionica Gračac – Knin na državnoj cesti D1 nije odveć prometna. A oko nje ima zaista zanimljivih prizora, prirodnih ljepota graničnog područja Like i Dalmatinske zagore. Najljepši je dio onaj koji ide uz Zrmanju. Upravo nad tom rijekom, na otprilike 33 km od Gračaca, na kamenom brdu ugledat ćete drevnu ruševinu. Doduše, i nije je lako primijetiti, i možda je to jedan od razloga zašto je Zvonigrad pao u zaborav. Do samog brda doći ćete ako, nakon što ga ugledate, skrenete lijevo s magistrale prema mjestu Palanci. Danas ima svega nekoliko kuća i stanovnika, a poznato je po župnoj crkvi Rođenja Blažene Djevice Marije izgrađenoj oko 1830. godine.

Da, Zvonigrad je ostao zaboravljen. A to je velika šteta. I podaci o njegovoj povijesti, barem oni dostupni na internetu, vrlo su šturi. Samo ime upućuje na to da mu je osnivač vjerojatno bio kralj Zvonimir, koji je Hrvatskom vladao od 1075. do 1089. godine, a stolovao je u obližnjem Kninu. U svakom slučaju, njegov vojni položaj izvanredan je, iz njega se lako moglo nadzirati geografski suženo i prometno iznimno važno područje oko Zrmanje. Osim imena, nema

ZVON

pisanih dokaza da je Zvonigrad podignuo upravo naš veliki kralj. Međutim, *Hrvatska enciklopedija* navodi da se prvi put spominje nešto više od 130 godina nakon njegove smrti. Dakle, oko 1222. bio je u posjedu kneza Višena iz roda Bibirske. Daljnji dokumenti povezuju ga 1412. s obitelji Nelipčić, a 1435. sa slavnim Frankopanima. Navodno su ga poslije imali Kurjakovići i Karlovići.

PUST JE STOLJEĆIMA

Kako je odreda riječ o temeljnim velikaškim obiteljima hrvatskog srednjovjekovlja, jasno je da je Zvonigrad cijelo vrijeme bio iznimno važan. No, opustio je tijekom mletačko-turskih ratova u XVI. stoljeću, a srušen je u Kandijskom ratu

Zvonigrad fotografiran s pomoću teleobjektiva, s nekoliko stotina metara udaljene ceste D1. Jasno se naziru ostaci kule: iz položaja i malo dostupnih podataka jasno je da je imao izraženu vojnu namjeru

(1645. – 1669.). *Enciklopedija* navodi kao zanimljivost da se dio njegovih stanovnika preselio u Premanturu u Istri. Što se tiče same građevine, može se pročitati tek da je bila višekutnog tlocrta s unutarnjim i vanjskim dvorištem. Uz glavnu četverokutnu kulu nalazile su se zgrade za stovanje.

Podataka o nekom detaljnijem arheološkom istraživanju Zvonigrada također nema, barem na internetu. Mogu se naći neki izvori o numizmatičkim nalazima. Hoće li grad krasnog kraljevskog imena i jedinstvenog položaja jednog dana otkriti sve tajne, a sigurno ih ima? Pa, to je zapravo jedna velika tema o kojoj bi bilo zanimljivo porazgovarati s nekim arheologom. Doduše, i ne znamo koliko ima smisla i koliko ga je čisto tehnički moguće adekvatno istražiti i obnoviti. Jedino je jasno da takve aktivnosti zahtijevaju puno stručnih ljudi, vremena, a najviše financijskih sredstava. A niz srednjovjekovnih hrvatskih fortifikacija koje bi vrijedilo istražiti i obnoviti zaista je velik, pa je i velik red čekanja. Ovako nam ostaje samo da s magistrale pogledamo prema Zvonigradu.

A možda ga, kad budemo imali vremena, i obidemo.

IGRAD

GODINA SPORTA

Prvi put u povijesti, Igre su 1956. održane na južnoj hemisferi, i to na najmanjem kontinentu na Zemlji

POVIJEST OLIMPIJSKIH IGARA (VII. DIO)

POČETAK NEČEGA VELIKOG

TEKST
Ivan Šurbek

Domaćin XVI. Olimpijskih igara bila je Australija, točnije Melbourne, koji će postati poznat kao jedan od gradova u kojima se održavaju veliki sportski događaji poput teniskog turnira Grand Slam i utrka Formule 1. Zbog razlika u godišnjim dobima, Ljetne olimpijske igre održane su u kasnu jesen: od 22. studenog do 8. prosinca 1956. Domaćin Zimskih olimpijskih igara, održanih u prvoj polovini te godine, bila je Italija, odnosno Cortina D'Ampezzo. Ljetne igre otvorio je vojvoda od Edinburgha, suprug britanske kraljice Elizabete II. Međutim, nije sve teklo glatko. Prvi su put domaćin Igara bila dva grada. Uz Melbourne, domaćin jednog dijela natjecanja bio je Stockholm. Ondje su, zbog vrlo strogih pravila australijskih vlasti o karanteni, održana konjička natjecanja. Protukandidati Melbourneu za domaćinstvo Igara bili su uglavnom američki gradovi (Los Angeles, Detroit, Chicago, Minneapolis, Philadelphia i San Francisco), kanadski Montreal te argentinska prijestolnica Buenos Aires.

Igra u Melbourneu predsjedala je američka sportska legenda Avery Brundage. Melbourne nije značio iskorak u modernizaciji Igara, ali zapamćen je po iznimnim uspjesima nekih od natjecatelja. Nažalost, i te su Igre pratile kontroverzije potaknute političkom si-

tuacijom u svijetu i devet nacija odlučilo je bojkotirati ih. Egipat, Irak, Kambodža i Libanon bojkotirali su ih zbog invazije Izraela, Ujedinjene Kraljevine i Francuske na Egipt; Nizozemska, Španjolska, Lichtenštajn i Švicarska bojkotirali su ih zbog sovjetske invazije na Mađarsku; Kina zbog vlastitih unutarnjih problema, odnosno priznavanja neovisnosti otoka Tajvana. Na vaterpolskoj utakmici između Mađarske i SSSR-a došlo je do razmirača koje su rezultirale prekidom igre, a Mađarska je, budući da je bila u vodstvu, osvojila zlato. Sportski su uspjesi ipak bili iznad svega. Čehoslovačkog trkača Emila Zátopeka zamjenio je na srednjim i dugim prugama Vladimir Kuc iz SSSR-a, osvajač zlata na pet i deset tisuća metara. Australijska plivačica Dawn Fraser osvojila je prvo mjesto na 100 metara slobodnim stilom, kao i u štafeti.

Foto: Wikimedia Commons

Mađarski boksač László Papp osvojio je na ovim Igrama, nakon Londona i Helsinkija, treće uzastopno olimpijsko zlato. Najuspješnija natjecateljica bila je osamnaestogodišnja Australika Betty Cuthbert, koja je pobijedila na trima sprinterskim utrkama.

Kao članovi reprezentacije Jugoslavije odličja su osvojili i hrvatski sportaši. Franjo Mihalić bio je drugi u maratonu. U nogometnom i vaterpolskom timu, koji su osvojili srebrne medalje, također je bilo Hrvata.

Igre su prvi put završene zajedničkim ulaskom sportaša na stadion, što je bila poruka jedinstva cijelog svijeta.

RIM 1960. – SPOJ ANTIKE I SVUREMENOSTI

Igre u Rimu donijele su važnu novinu, a to je televizijski prijenos. Sportaši su u superlativima govorili o Igrama i domaćinstvu, na koje je Vječni Grad morao čekati čak 54 godine. Prvotno je trebao biti domaćin Igra 1908., ali one su zbog erupcije Vezuva 1906. otkazane i prebačene u London. O tome zašto je Rim bio toliko poseban svjedoče i natjecanja i sama organizacija. Politika i politički događaji u svijetu ostali su u sjeni onoga što se događalo u Rimu. Maraton je održan na gradskim ulicama, poznatim po

Mladi američki boksač Cassius Clay, poznatiji kao Muhammad Ali, na Igrama u Rimu pokazao je da je pred njim sjajna karijera

Foto: Alex Dawson / Wikimedia Commons / CC BY-SA 2.0 DEED

brojnim povijesnim znamenitostima. Pobjedu u toj drevnoj disciplini odnio je bosonogi trkač Abebe Bikila, član osobne straže etiopskog cara Hailea Selassiea. I drugi su natjecatelji plijenili pažnju svojim nastupima. Wilma Rudolph postala je prva Amerikanka koja je na jednim Igrama osvojila tri zlata, i to u sprinterskim disciplinama. Norveški jedriličar Peder Lunde mlađi, osvajač zlata u Rimu 1960. godine, pripadnik je trećeg uzastopnog naraštaja obitelji koji je osvajao olimpijske medalje. Njegov djed Eugen bio je prvi 1924. u Parizu, a otac Peder Lunde drugi 1952., u Helsinkiju.

Iako je teško reći koja je sportska zvijezda Igara u Rimu bila najsjajnija, jedna se svakako istaknula. Osamnaestogodišnji Cassius Clay, tad još boksač amater iz SAD-a, samouvereno je najavljivao da će osvojiti zlato. U tome je i uspio, protiv Poljaka Zbigniewa Pietrzykowskog, boreći se pod geslom *Leti kao leptir, a bode kao pčela*. Nekoliko godina nakon Igara prešao je na islam te promijenio ime

Ceremonija otvaranja Olimpijskih igara u Rimu 1960.

Abebe Bikila
prvi je u nizu
sjajnih Etiopljana.
Maraton u Rimu
trčao je bos i
pobijedio

Foto: Comitato organizzatore dei Giochi della XVII Olimpiade / Wikimedia Commons

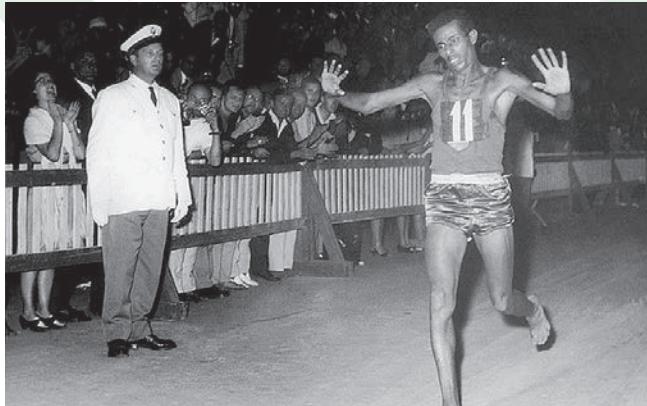

Foto: Wikimedia Commons

Wilma Rudolph prva je Amerikanka koja je na jednim Igrama osvojila tri zlata, i to u sprinterskim disciplinama

u Muhammad Ali. Budući da je 1960. postao profesionalac, rimske Igre jedine su na kojima je nastupio. Bio je prvak svijeta u teškoj kategoriji, a naslov je obranio čak 19 puta. Nakon atenskih Igara 1896., u Rimu je prvi put intonirana olimpijska himna, koju su skladali Grci Spiros Samaras i Kostis Palamas.

TOKIO 1964. – PRVE AZIJSKE IGRE

Domaćin XVIII. Ljetnih olimpijskih igara bio je Tokio. Trebao je to biti 1940., ali zbog rata te Igre nisu održane. Riječ je o prvim Igrama održanim u Aziji, a brojne tehnološke novine trebale su predstaviti novi Japan. Igre su održane u listopadu, natjecali su se sportaši iz 93 zemlje u čak 163 discipline, a prodano je gotovo dva milijuna ulaznica. Tokio je prijenosima u boji, kao i satelitskom pokrivenosti želio pokazati svoju tehnološku razvijenost. Olimpijsku baklju zadnji je nosio Yoshinori Sakai, rođen na dan kad je na Hirošimu bačena atomska bomba, čime se željela odati počast stradalima. Na sportskim su se borilištima ponovno obarali rekordi. Osamnaestogodišnji plivač Don Schollander osvojio je četiri zlata. Postao je tako drugi Amerikanac, nakon Jesse Owensa u Berlinu, koji je četiri puta na jednim Igrama osvojio najsjajnije odličje. Abebe Bikila u Tokiju nije trčao bos, nego je obuo tenisice kako bi popravio rekord koji je postavio u Rimu. Larisa Latinjina iz SSSR-a dominirala je u gimnastici, ali nije bila jedina. Čehoslovačka reprezentativka Věra Čáslavská također je nizala uspjehe. Petnaestogodišnja Amerikanka Sharon Stouder osvojila je čak četiri medalje u plivanju, od kojih su tri zlatne. Novozelandanin Peter Snell tek je treći olimpijac u povijesti, nakon Britanca Alberta Hilla i Australca Edwina Flacka, koji je pobijedio na utrkama na 800 i 1500 metara. Na Igrama se pojavio i novi boksački velikan. Joe Frazier, budući svjetski prvak u teškoj kategoriji, do zlata je došao boksajući sa slomljениm palcem.

Na programu Igara u Tokiju prvi su se put našli u Japanu popularni sportovi odbojka i džudo. Te Igre nisu pratile kontroverzije, ali, zbog politike apartheida koju je provodila, Južnoafrička Republika na njima nije sudjelovala.

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

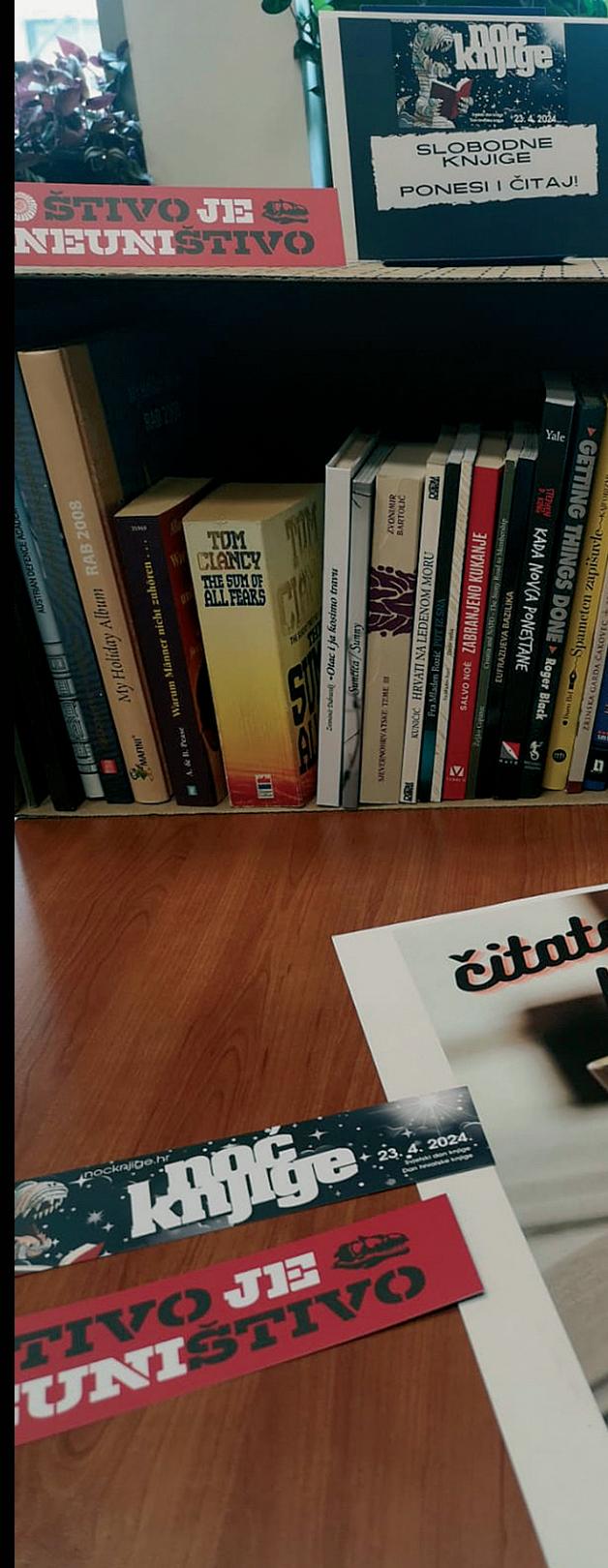
Dugogodišnja međunarodna manifestacija obilježena je 23. travnja na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman" u Zagrebu i Splitu

NOĆ KNJIGE 2024.

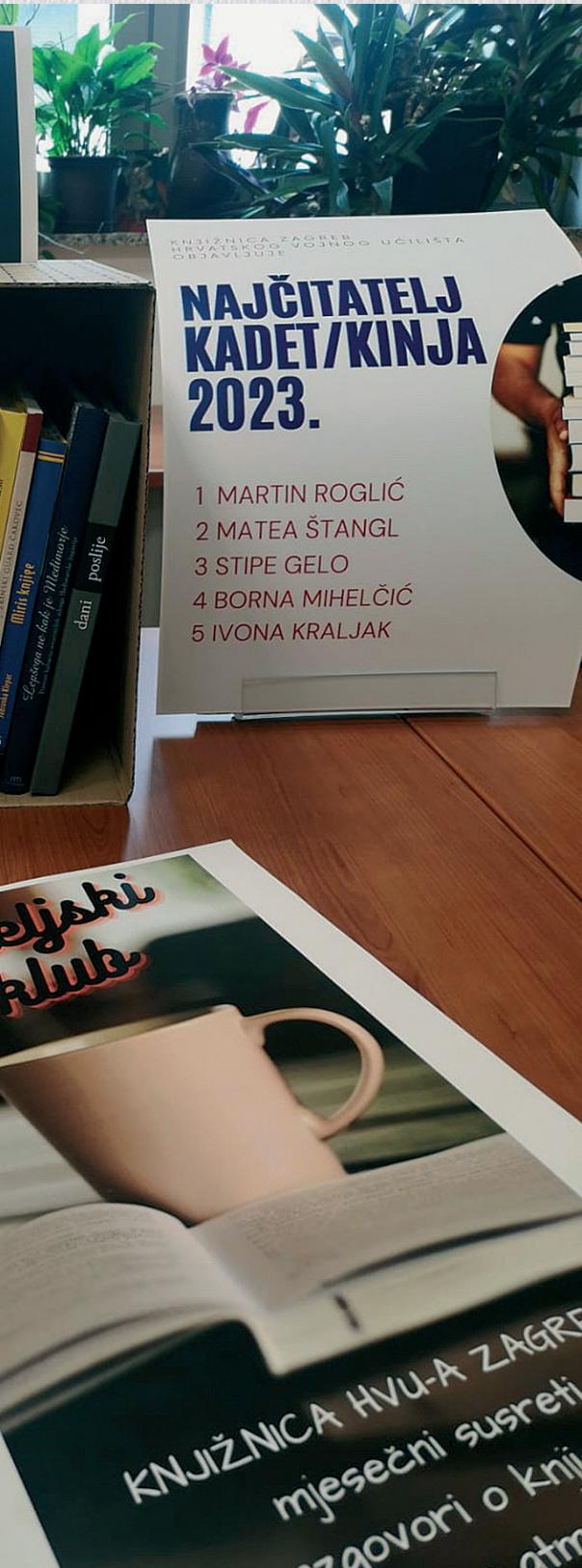
TEKST
Andrea Pavlić

FOTO
Maja Halapir

Nakon pola tisućljeća Gutenbergove ere, papira pod prstima i mirisa tiskarske boje, s novim su tisućljećem započela i nova vremena. Međutim, i u tim novim vremenima ima stanovitog ispreplitanja s najstarijim zabilježenim znakovima koje su ljudi čitali. Opet se u rukama drže pločice – u drevna vremena glinene, a danas suvremeni tablet. Pločicama unatoč, još uvijek ima puno onih kojima je doživljaj čitanja pot-

Sabor Republike Hrvatske donio je u travnju 1996. odluku kojom se 22. travnja proglašava Danom hrvatske knjige. Tog je datuma 1501. godine Marko Marulić završio pisanje *Judite*

Čitateljski klub

Zahvaljujući entuzijazmu djelatnica Knjižnice Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" u Zagrebu, na prošlogodišnjoj je Noći knjige osnovan Čitateljski klub, a početkom srpnja održan je prvi susret njegovih članova. Bio je to tek uvod u planirane redovite susrete, koji su zaživjeli od jeseni i nove akademске godine. Klub je otvoren za sve korisnike unutar sustava MORH-a i OSRH. Zamišljen je kao mjesto druženja, poticanja čitanja i razmjene mišljenja.

Krajem listopada, na prvom jesenskom susretu, gošća Knjižnice HVU-a bila je profesorica Ivana Olujić s Odsjeka za romanistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu. U zanimljivom, inspirativnom i interaktivnom razgovoru saznali smo puno toga o rumunjskoj povijesti i književnosti, te o izazovima prevodenja i pronalaženju riječi kojima bi se dočarale različite jezično-stilske nijanse jezika izvornika.

Tema trećeg susreta, održanog u ožujku, bila je kratka priča.

pun tek ako u ruci drže uvezani primjerak knjige, časopisa, zbornika, enciklopedije...

KAO U DNEVNOM BORAVKU

Knjižnica Hrvatskog vojnog učilišta u Zagrebu mjesto je na kojem se svakodnevno susreću brojni korisnici – od kadeta i polaznika različitih razina vojne izobrazbe, predavača, roditelja koji dolaze posudititi lektire za djecu, do ljubitelja književnosti, biografija, povijesti... koji znaju da će ondje pronaći brojne zanimljive naslove. U Knjižnicama HVU-a prošle je godine zabilježeno 16 807 posjeta – 8073 fizička i 8734 virtualna, odnosno posuđeno je više od 6000 jedinica građe.

Lito Marulovo

U povodu 500. obljetnice njegove smrti, Vlada Republike Hrvatske na sjednici održanoj 21. prosinca 2023. odlučila je 2024. godinu proglašiti Godinom Marka Marulića. Knjižnica HVU-a u Splitu obilježila je ovogodišnju Noć knjige prigodom izložbom posvećenom svojem znamenitom sugrađaninu.

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

Noć knjige 2024. prigodno je 23. travnja obilježena u čitaonici Knjižnice HVU-a. Okupio se lijep broj sudionika – časnika, dočasnika, kadeta, državnih službenika, a uvodnu je riječ održala Alma Lušetić, o. d. voditeljice Sveučilišne knjižnice Sveučilišta obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman". Ukratko ih je upoznala s povijesti te manifestacije, koja je ove godine u Hrvatskoj imala svoje 13. izdanje, i to s više od 1150 programa, te kako 23. travnja

Knjižnice HVU-a razvijaju i provode aktivnosti kojima promoviraju knjižničnu djelatnost i usluge kako bi što veći broj korisnika uključile u korištenje Knjižnica, a postojećim korisnicima omogućile nove aktivnosti. Krajnji je cilj svake od tih aktivnosti poticanje čitanja svih vrsta izvora, ponajprije književnosti. Uz posebnu pozornost posvećenu nabavi grade koja uz obrazovne potrebe podupire i osobni razvoj, izdvajaju se odabir Najčitatelja kadeta/kadetkinja, aktivnosti Čitateljskog kluba, izložbe kojima se nastoji potaknuti interes za građu koju Knjižnice posjeduju i sustavno nabavljaju, te edukacije iz informacijske pismenosti za kadete i ostale polaznike Centra vojnih škola.

Odabirom najčitatelja kadeta/kadetkinje, koji se u Knjižnicama HVU-a provodi od 2021., nastoji se uspostaviti proaktivni odnos s kadetima kao čitateljskom zajednicom. Top-lista najčitatelja nestrpljivo se isčeškuje, a knjiga koju dobiju kao nagradu Knjižnice (uz dodatnu nagradu Kadetske bojne, koja se pridružila ovoj aktivnosti) poticaj je koji budi natjecateljski duh čitatelja i onih koji to tek žele postati.

Knjižnice izgrađuju i Elektronički katalog, koji je svi-ma dostupan na adresi: <https://k-hvu.zaki.com.hr>, te Digitalni repozitorij HVU-a "Dr. Franjo Tuđman", u kojem se završni i diplomski radovi kadeta, kao i radovi djelatnika HVU-a mogu pregledavati na adresi: <https://repositorij.vojni.unizg.hr>.

Kadeti, nastavnici i znanstvenici HVU-a imaju pristup najvažnijim svjetskim bazama podataka preko AAI@EduHr identiteta na adresi www.online-baze.hr.

Alma Lušetić

nije odabran slučajno. Tog su datuma preminula tri velika imena svjetske književnosti: William Shakespeare, Miguel de Cervantes Saavedra i Inca Garcilaso de la Vega, te se obilježava Svjetski dan knjige i autorskih prava.

Uz čokoladnu tortu proslavljen je prvi rođendan Čitateljskog kluba i predstavljen je još jedan klub – međunarodni virtualni čitateljski klub kadeta HVU-a i kadeta s učilišta Academia General Militar / Centro Universitario de la Defensa u Zaragozi u Španjolskoj, koji je osnovan nakon sudjelovanja knjižničarki Knjižnice HVU-a u programu posobljavanja nenastavnog osoblja Erasmus+. Po uzoru na Čitateljski klub Knjižnice HVU-a, Centro Universitario de la Defensa osniva svoj, a u siječnju 2024. počela je njihova suradnja održavanjem virtualnih sastanaka članova obaju klubova.

Budući da kadeti rado i puno čitaju, u dobrom raspoloženju svečano su proglašeni najčitatelj kadet/kadetkinja 2023. Titulu su ponijele dvije kadetkinje i tri kadeta, svi s viših godina studijskog programa Vojno vođenje i upravljanje:

Knjižnice HVU-a "Dr. Franjo Tuđman" centar su knjižnično-informacijske djelatnosti na HVU-u kao središnjoj vojno-obrazovnoj ustanovi Oružanih snaga Republike Hrvatske. Unutar Odsjeka knjižnica tri su knjižnice, svaka sa specifičnim fondom koji tematski slijedi podjelu grana OSRH: u Zagrebu je građa iz područja kopnene vojske, u Splitu iz područja mornarice, a u Zadru iz područja zrakoplovstva. U sklopu knjižnica studijske su čitaonice opremljene računalima i s pristupom internetu. Knjižnice HVU-a posjeduju više od devedeset tisuća naslova i gotovo dvjesto tisuća jedinica knjižnične grade. Posebna je pažnja posvećena izgradnji zbirke Domovinski rat. Uz građu iz područja sigurnosnih i obrambenih znanosti, stručne i službene publikacije MORH-a i OSRH, zbirke literature za polaznike vojnih studija i Centra vojnih škola, zbirke završnih i diplomskih radova kadeta i polaznika CVŠ-a, dostupan je i općeznanstveni fond, referentna zbirka, zbirke stare i digitalne grade, zbirke časopisa i beletristike, brojne enciklopedije, leksikoni, rječnici.

Martin Roglić, Matea Štangl, Stipe Gelo, Borna Mihelčić i Ivona Kraljak. Vrijedni citatelji dobili su i prikladan dar – po dvije knjige: *Englesko-hrvatski/hrvatsko-engleski rječnik* vojnih izraza te po primjerak beletristike ili publicistike na stranom jeziku.

Tema ovogodišnje Noći knjige – *Kad je prizma kataklizma, knjige za izazovna vremena*, popraćena je i zanimljivom izložbom u čitaonici. Knjižničarke Jasmina Mršić i Maja Halapir postavile su je *zrcalno*: s jedne su strane naslovi koji govore o različitim kataklizmama, a s druge oni u kojima bi se mogli naći odgovori na njih.

Novi projekt Knjižnice HVU-a Zagreb nazvan *Slobodne knjige: ponesi i čitaj!* pokrenut je po uzoru na svjetski projekt Bookcrossing. Riječ je o malim *stanicama* s knjigama, postavljenim na nekoliko mjesta na HVU-u (Kadetski klub, Kadetska bojna, kantina). Knjige se mogu uzeti, pročitati, proslijediti, zadržati ili vratiti u *stanice*, a mogu se donijeti i svoje.

Maja Halapir

OBLJETNICE

ZAHVALNI NA DOPRINOSU U OBRANI DOMOVINE

TEKST
Ministarstvo
hrvatskih branitelja

FOTO
HINA / Mario
Strmotić

U bivšoj vojarni
"Dračevac" u Splitu
28. travnja obilježena je
33. obljetnica ustrojavanja
4. gardijske brigade Pauci

Svečanom obilježavanju obljetnice ustrojavanja 4. gardijske brigade Hrvatske vojske nazočio je predsjednik Republike i vrhovni zapovjednik OSRH Zoran Milanović, potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, te brojni hrvatski branitelji pripadnici 4. gardijske brigade, članovi obitelji poginulih, nestalih i umrlih hrvatskih branitelja, visoki državni dužnosnici te predstavnici jedinica područne i lokalne samouprave.

Nasljednici legendarnih Pauka – pripadnici 3. mehanizirane bojne Pauci Gardijske mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske položili su svečanu prisegu i uručene su im crvene beretke. Mladi Pauci potom su položili prisegu, a obilježavanje je nastavljeno odavanjem počasti svim poginulim, umrlim i nestalim hrvatskim braniteljima te polaganjem vjenaca u spomen-kapelici Sveti Križ. U nastavku obilježavanja služena je sveta misa te je održana svečana akademija.

Četvrta gardijska brigada ustrojena je 28. travnja 1991. Borila se na svim važnijim bojištima. Njezin prvi borbeni zadatak bila je akcija oslobođanja Kruševa, a potom su uslijedile obrambene, ali i oslobođilačke akcije od Zadra, Sinja, Drniša, Šibenika, Vodica, do oslobođanja Dubrovnika i dubrovačkog zaleđa u akcijama Tigar i Vlaštica.

Brigada je sudjelovala u operaciji Maslenica te u akcijama Zima 94, Skok-1 i Skok-2, Ljeto 95, Oluja, Južni potez i Maestral. Tijekom Domovinskog rata nije znala za poraz ni za izgubljeni položaj. Na oltar domovine život je položilo 196 njezinih pripadnika. Brigadom su zapovijedali general-bojnik Ivo Jelić, general zbora Mirko Šundov, general-bojnik Damir Krstičević i brigadni general Ante Kotromanović. Legenda i heroj 4. gardijske brigade bio je Andrija Matijaš Pauk, po kojem je ta postrojba, poznata po crvenim beretkama, dobila ime.

Potpredsjednik Vlade i ministar obrane Ivan Anušić u prigodnoj je čestitci poručio: "Ponosno obilježavamo 33. obljetnicu 4. gardijske brigade Pauci. Udarne brigade pobjedničke Hrvatske vojske, koja se pod geslom 'Pod ovim ćeš znakom pobijediti' suprotstavila agresoru na prvoj crti u nebrojenim bitkama i operacijama Domovinskog rata, a kruna svih bila je oslobođenje Knina u pobjedonosnoj VRO Oluja! Vječno zahvalni, odajemo počast svim pripadnicima 4. gardijske brigade koji su svoje živote položili za slobodu Hrvatske, među njima i generalu Andriji Matijašu Pauku.

Njihovim nasljednicima, 3. mehaniziranoj bojni Pauci, želim da s istom predanošću pronose slavu crvenih beretki u Domovini te misijama i operacijama diljem svijeta!"

Izaslanik predsjednika Vlade Republike Hrvatske potpredsjednik Vlade i ministar obrane Ivan Anušić nazočio je 29. travnja 2024. u Novoj Gradiški svečanosti obilježavanja 33. obljetnice ustrojavanja 3. gardijske brigade Kune

Ratni put od Slavonije do Dalmacije

Tekst: Nataša Fortuna Višnečki / Foto: Filip Klen

U prigodi obilježavanja 33. obljetnice ustrojavanja 3. gardijske brigade Kune, članovi obitelji poginulih pripadnika i visoka državna izaslanstva položili su kod spomenika poginulim hrvatskim braniteljima vijence. Ispred spomen-poprsja dr. Franje Tuđmana odali su zatim počast svim poginulim hrvatskim braniteljima i prvom Predsjedniku Republike Hrvatske. Misa je služena u crkvi Bezgrevnog začeća Blažene Djevice Marije, a u Domu kulture Nova Gradiška održana je svečana akademija.

Izaslanik predsjednika Vlade RH potpredsjednik Vlade i ministar obrane Ivan Anušić čestitao je 33. obljetnicu svim pripadnicima 3. gardijske brigade. Istaknuo je da je ta postrojba najelitnija brigada, koja je, uz 204. vukovarsku brigadu, dala najveći obol stvaranju Republike Hrvatske.

“Nisam siguran da su svi u Republici Hrvatskoj svjesni kako je 3. gardijska brigada u Domovinskom ratu dala najveći danak u krvi i da ni jedna brigada nije izgubila više ljudi nego što je to ova brigada”, istaknuo je.

Ministar Anušić poručio je i kako moramo biti ponosni na ratni put 3. gbr, koja je svugdje gdje je bila pomagala interesima hrvatskog naroda u želji da stvori samostalnu Republiku Hrvatsku. Istaknuo je i kako ponekad ima dojam da je 3. gbr u odnosu na druge postrojbe Hrvatske vojske iz Domovinskog rata nepravedno zanemarena.

“Možda je to zbog nas i našeg slavonskog mentaliteta, jer ćemo mi uvijek odraditi i dati sve što treba, ali se nigdje nećemo nametati i isticati”, poručio je ministar. Osvrnuvši se na ratni put ove legendarne slavonske postrojbe, ministar je podsjetio da 3. gbr nije ratovala samo na istoku Hrvatske nego i na drugim područjima, od Slavonije do Dalmacije te u najvećoj od svih bitaka, onoj za grad Vukovar.

“Grad Vukovar spasio je Hrvatsku”, rekao je ministar Anušić te naglasio da bez hrvatskih branitelja i njihove žrtve danas ne bi bilo ni Hrvatske. U tom kontekstu posebno se osvrnuo na žrtve Domovinskog rata, prisjećajući se 392 poginula i 15 nestalih pripadnika 3. gbr.

Na obljetnici je, uz članove obitelji poginulih pripadnika 3. gbr i predstavnike Udruge veteranova 3. gardijske brigade “Kune”, bio i predsjednik Republike i vrhovni zapovjednik OSRH Zoran Milanović, načelnik Glavnog stožera OSRH general-pukovnik Tihomir Kundid, predstavnici Hrvatskog sabora, Ministarstva hrvatskih branitelja, Hrvatskog generalskog zbora, županija, gradova i općina te drugi uzvanici.

U povodu obljetnice održan je u vojarni “3. gardijske brigade Kune” u Đakovu Dan otvorenih vrata. Posjetitelji su imali priliku razgledati taktičko-tehnički zbor naoružanja i vojne opreme Hrvatske kopnene vojske, uključujući i osobno pješačko naoružanje, tenk M-84 te drugu opremu.

DOMOVINSKI RAT

IZLOŽBA

DANI PONOSA HEROJSKA OBRANA DUBROVNIKA 1991.

25. 4. - 12. 10. 2024.

MEMORIJALNI CENTAR RAKETIRANJA ZAGREBA
1991. / 1995., PETRIČEVA 4/1, ZAGREB

Temeljni je cilj izložbe iznova upoznati širu javnost s bogatstvom novoprikupljene i obrađene muzejske građe i dokumentacije koja omogućava utvrđivanje brojnih važnih do sada nepoznatih povijesnih činjenica

DANI PONOSA – HEROJSKA OBRANA DUBROVNIKA 1991. U ZAGREBU

PRIPREMILA
Janja Marijanović
Šaravanja

FOTO
Janja Marijanović
Šaravanja,
Tihomir Stančec

Prošlo je 29 godina otkako su srpske pobunjeničke skupine raketirale središte Zagreba sustavom Orkan M-87 s kasetnim punjenjem, tzv. zvončićima. U povodu obljetnice tog nemilog događaja otvorena je krajem travnja u Memorijalnom centru raketiranja Zagreba 1991./1995. gostujuća izložba Muzeja Domovinskog rata Dubrovnik pod nazivom *Dani ponosa – herojska obrana Dubrovnika 1991.* Stvarna i virtualna izložba koja cijelovito prikazuje najteže razdoblje rata, od početka

općeg agresorskog napada 1. listopada do 6. prosinca 1991., ostaje otvorena za sve posjetitelje do 12. listopada 2024. godine. Čine je tri zasebne tematske cjeline: početak općeg vojnog napada na dubrovačko područje (listopad 1991.), najteži dani herojske obrane Grada (studenji 1991.) i dan za sve dane – 6. prosinca 1991. U prvoj tematskoj cjelini prikazan je tijek ratnih operacija i događanja na području tadašnje općine Dubrovnik u početnoj fazi općeg vojnog napada u listopadu 1991.

Obilježili su je rušilački napadi neusporedivo nadmoćnijih agresorskih snaga, ali i herojski otpor malobrojnih dubrovačkih branitelja. O tome svjedoči činjenica da je umjesto planiranog brzog zauzimanja juga Hrvatske, trpeći neočekivane teške poraze i gubitke, neprijatelj tek koncem listopada, nakon što je okupirao Konavle i Župu dubrovačku, došao na same prilaze gradu Dubrovniku.

U drugoj tematskoj cjelini obrađeni su najžešći i najrazorniji napadi na uže gradsko područje tijekom studenog 1991., praćeni velikim ljudskim žrtvama, ali i stalnim nastojanjem agresora da prisili branitelje na predaju i tako zauzme Grad. U trećoj tematskoj cjelini pratimo tijek događa-

ja za vrijeme i neposredno nakon zločinačkog napada na Grad 6. prosinca 1991., kada je he-rojstvom i žrtvom hrvatskih branitelja nanesen agresoru odlučujući vojni i politički poraz. Iako je tog dana pretrpio, u povijesti nezapamćeno, vandalsko razaranje povijesne jezgre, uspio je sačuvati svoju najveću dragocjenost – Slobodu i navijestiti konačnu pobjedu.

Temeljni je cilj izložbe iznova upoznati široj javnosti s bogatstvom novoprikljene i obrađene muzejske građe i dokumentacije koja omogućava utvrđivanje brojnih važnih do sada nepoznatih povijesnih činjenica. Izložba prikazuje dokumente civilne i vojne provenijencije, a posebno cijelovito obrađenu gradu Kriznog štaba, izvorne ratne dnevničke Centra za obavješćivanje i Zapovjedništva obrane općine Dubrovnik, kao i izvorne fotografije iz muzejske zbirke. Izloženi su i opsežni izvodi iz dnevnih izvješća Radio Dubrovnika i dubrovačkog studija HRT-a, kao i članci iz ratnih izdanja *Dubrovačkog vjesnika*, *Slobodne Dalmacije*, te crnogorske *Pobjede* i njegovih posebno tiskanih izdanja *Rat za mir*. Projekt *Dani ponosa* ostvarili su tijekom 2021. djelatnici Muzeja Domovinskog rata Dubrovnik, dok koncepciju i autorstvo izložbe potpisuje Varina Jurica Turk. Za vizualni identitet i likovni postav izložbe zaslužan je viši kustos voditelj Zbirke fotografija Mišo Đuraš i viša kustosica voditeljica Zbirke dokumenata Va-rina Jurica Turk.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 158/23 i 14/24) i članka 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2024./2025. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno do 110 kandidata/kinja upisanih na prvu godinu siveučilišnih prijediplomskih studija na:

SVEUČILIŠTU U ZAGREBU

- sveučilišni prijediplomski **studij Vojno inženjerstvo – do 70 kandidata/kinja**
- sveučilišni prijediplomski **studij Vojno vođenje i upravljanje – do 40 kandidata/kinja.**

Rok za podnošenje prijava je **13. svibnja 2024.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- presliku rodnog lista
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

U slučaju prijave na više vojnih studijskih programa, kandidat/kinja šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2002. godine ili kasnije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 158/23 i 14/24)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2024.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne bude se, ali njegovo je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata/kinja za odabrani studijski program na portalu *postani-student* u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne maturi i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se svi kandidati/kinje koji su stekli pravo upisa na vojni studij u prvom upisnom roku u srpnju 2024. Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. podstavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

U slučaju nepotpunjenosti upisne kvote na pojedinom studijskom programu nakon završenog srpanjskog upisnog roka, otvorena je mogućnost prijave kandidata/kinja za rujanski upisni rok, za koji će biti objavljen novi natječaj Ministarstva obrane, a sve informacije bit će dostupne i na internetskim stranicama <https://www.morh.hr>.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima javnog natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i vojnih studija (<https://vojni.unizg.hr>).

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upisu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza 2024. pozvani na pripremni kamp, koji će se provesti tijekom rujna 2024.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23).

Nakon završenog sveučilišnog prijediplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u nacionalnim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na telefone referade Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" (01/3786-666), Središnjice za upravljanje osobljem (01/3784-812 i 01/3784-814) te u područnim odjelima i područnim odsjecima za poslove obrane.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 158/23 i 14/24) i članka 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2024./2025. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno **do deset kandidata/kinja** upisanih na prvu godinu siveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija na:

SVEUČILIŠTU OBRANE I SIGURNOSTI "DR. FRANJO TUĐMAN"

- **siveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij Vojno pomorstvo.**

Rok za podnošenje prijava je **13. svibnja 2024.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Illica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- presliku rodnog lista
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

U slučaju prijave na više vojnih studijskih programa, kandidat/kinja šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno nавести za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2002. godine ili kasnije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osudjivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 158/23 i 14/24)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2024.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete/kinje propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na siveučilišni studij.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne bude se, ali njegovo je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata/kinja za odabrani studijski program na portalu *postani-student* u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se svi kandidati/kinje koji su stekli pravo upisa na vojni studij u prvom upisnom roku u srpnju 2024.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. podstavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

U slučaju nepotpunjenoći upisne kvote na studiju Vojno pomorstvo nakon završenog srpanjskog upisnog roka, otvorena je mogućnost prijave kandidata/kinja za rujanski upisni rok, za koji će biti objavljen novi natječaj Ministarstva obrane, a sve informacije bit će dostupne i na internetskim stranicama www.morh.hr.

Upise na siveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima javnog natječaja koji raspisuje Sveučilište obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman" Zagreb, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i vojnih studija.

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upisu siveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza 2024. pozvani na pripremni kamp, koji će se provesti tijekom rujna 2024.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23). Nakon završenog siveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u nacionalnim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na telefone referade Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" (021/354-927), Središnjice za upravljanje osobljem (01/3784-812 i 01/3784-814) te u područnim odjelima i područnim odsjecima za poslove obrane.

PRIČE O DOMOVINSKOM RATU

Ministarstvo hrvatskih branitelja i ove je godine raspisalo natječaj za najbolju priču o Domovinskom ratu, na koji se i ovaj put javio velik broj učenika. I ovaj, peti po redu natječaj, pokazao je zanimanje djece za tematiku vezanu uz Domovinski rat, što je još jedna potvrda ovog iznimno poticajnog projekta. Za razliku od dosadašnjih, ovogodišnji natječaj dao je priliku i učenicima srednjih škola iz Bosne i Hercegovine koje izvode nastavu prema nastavnom planu i programu na hrvatskom jeziku. U ovom broju donosimo priču učenika srednjih škola iz Bosne i Hercegovine koja je osvojila drugu nagradu

ILINDANSKA NOĆ

Noć se prije više od sat vremena spustila nad Zavidoviće. Petero ljudi iz gustog vrbiča se spušta u rijeku Bosnu. Iz daljine odjekuje rafalna paljba. Tama se činila neprobojnom. Uvlačila se i u svaku brazgotinu u kori drveća. Tko su ti ljudi? Pa tko se još u noći kupa u rijeci? U ratnoj noći? Samo oni koji traže spas.

Prije desetak sati cijela je obitelj Marinović u svom domu u Podubravlju molila krunicu uz marijansku svijeću. Odluka je pala. Večeras napuštaju svoj dom. Pokušaj izlaska nije nimalo bezopasan, ali ostati se više ne može. Odlučujuća je bila jučerašnja poruka preko valova Radiopostaje Žepče: "Sveti Ilija, moli za sve nas patnike u ovoj zemlji kojoj si zaštitnik. Posebno za ljude na četvrtom kilometru." To je bila šifrirana poruka da je Matej uspio izaći plivajući niz Bosnu na teritorij pod kontrolom Hrvatskog vijeća obrane. "Hvala ti dragi Bože i Presveta Bogorodice", samo je kazala majka Marija.

Ilija i sin Marko su se tog prijepodneva spustili na Bosnu noseći ribarske štapove. Pred samu večer Marija, kćerka Ana i nevjesta Ivana su se spustile do ceste. Na onom nepreglednom zavoju su se uskom stazom spustile preko pruge do obale

**Petar
Antolović,**
učenik
1. razreda
Katoličkog
školskog
centra "Don
Bosco" Žepče

rijeka. Ostatak obitelji tu ih je već satima čekao. Odluku su donijeli prije par dana. Bošnjački vojnici su već tjednima muške članove obitelji vodili na kopanje rovova. Modrice, udarci, prijetnje... Svakim danom pritisak je rastao. Svakim danom strah je rastao. Svaki novi dan je donosio novu neizvjesnost. Ilija je rekao: "Mi ovdje više ne smijemo ostati." Svi su znali da je to istina. Matej, uvijek odlučan i pomalo nagao, kazao je: "Jedino možemo niz Bosnu, ili pokušati naći nekoga i podmititi ga da predemo crtu prema Žepču."

"A kome vjerovati?", dodao je Ilija. "A minska polja?"

"Onda niz Bosnu. Svi znamo plivati", kazao je Marko. Njegova trudna supruga Ivana potvrđno je klimnula. Marija se već tresla od straha, ali je to vješto prikriila pred ukućanima. Samo je kratko rekla: "Neka nam pomogne dragi Bog", i čvrsto stisnula Aninu ruku.

Večer uoči Ilindana Matej se oprostio od obitelji i s prvim mrakom se spustio ulicom do Bosne. Obične i neobične poruke, poznate samo onima koji su dogovorili njihovo značenje, već tjednima su se mogle čuti na valovima Radiopostaje Žepče: "Darinka pozdravlja obitelj uz poruku da su svi kod kuće dobro... Tadija i Zora mole tetku Jelu da im se javi preko radioamatera... Mjesec i zvijezde su se preselile na jug... Baba Kata i baba Mara opet su skupu... *Homo homini lupus est...* Šta će

nama šoferima kuća, kad je naša kuća putujuća...” Među njima je na Ilindan pročitana i Matejeva o zaštitniku Bosne i Hercegovine, svetom Iliju Gromovniku. Stigao je na cilj.

Ponijeli su samo pokoju fotografiju, dokumente i nešto novca što im nisu oduzeli u tih gotovo mjesec dana kada im je kuća često bila pretresa na. Suze su potekle na oproštaju, ali brzo su ih zatomili strah i tjeskoba. Prvi se u Bosnu spustio Ilijan, Marko, zatim Marija, Ana i Ivana. Ni sami nisu znali koliko kilometara moraju plivati i gaziti Bosnom do izlaska na slobodni teritorij u Dolini. Bosna ljeti oplica, ali i dalje krije opasne virove. Ohrabrla ih je ta gusta tama. Valjda ih nitko neće primijetiti.

Voda je već nakon pola sata postala vrlo hladna. Nakon sat vremena plivanja, odguravanja kroz plićake, ponekad i uz hod uz samu obalu, približili su se jednoj izbočini. Odmor im je bio prijeko potreban. Ivani posebno. Ilijan i Marko su ponovno razmišljali gdje je točno četvrti kilometar i što se tamo krije. Negdje iza ušća Krivajce u Bosnu. Dogovorili su se da u poruci bude naznačeno najkritičnije mjesto na cijelom tom putu. Što ih tamo čeka? I gdje točno?

Nakon odmora od dvadesetak minuta nastavili su dalje. Ponovno su zastali ispred ušća u skrovitosti gustog šipražja. Dok su odmarali, iznad sebe su čuli korake i glasove. Vojnici. Zaustavili su se točno iznad njih. Od straha su pretrnuli. Uopće nisu čuli o čemu govore...

Zar su ih primijetili? Da se jave prvi? Što ako otvore vatru? Netko je ispalio signalnu raketu. “Nas traže...” Jedva da su disali. Što učiniti? U tom času se čuo nečiji ljutiti glas: “Nije ti ovo igraonica budalo.” “Izvinite, mislio sam da ova nije ispravna...” I potom gomila psovki. Uskoro se koraci udaljile. Marinovići su bili ponovno u hladnoj vodi. Tamna noć i oslabljeni, ali ipak postojani huk rijeke i dalje im je davao zaštitu. U jednom trenutku Marko

Fotoarhiva HVG-a

tiho, ali oštro reče: “Stanite! Ispred nas je lanac pun starih limenki i zvona. To je ‘četvrti kilometar’.”

To je bila ta zamka. Znači to sprječava izlazak i ulazak na teritorij pod kontrolom bošnjačke vojske. Ali to govori i da je slobodni hrvatski teritorij u blizini. Svi su se dohvatali riječnih stijena i čekali što će dalje učiniti. Marko i Ilijan oprezno su se približili lancu. Ukrzo je Marko došao do ostalih: “Idite, plivajte, najtiše i najopreznije. I točno za mnom. Na dijelu ispred nas imamo bar 60, 70 cm da se provučemo ispod lanca.”

Pogledi su im letjeli ka obali. Tamo mora biti straža. Samo da ih ne čuju. I zaista, čuli su glasan razgovor. Vjetar bi ponekad zanjihao limenke koje bi tiho zazvečale. “Naša sreća”, pomisli Marko. Nakon desetak minuta lanac je ostao iza njih. Marija je dodirnula limenke. “Glasni” stražari to nisu čuli, no zato su srca svim ostalim Marinovićima na trenutak zastala...

Na nebosklonu je rudila zora. Ugledali su obrise poznate im, a davno napuštene, vodenice. Tu su često prije rata pecali. Sloboda, najzad.

“Hej, ima li koga?”, povika Ilijan. “Stoj, tko je to?”, začu se glas iza vodenice. “Mi smo. Naši. Spustili smo se niz Bosnu...”

Marija je i dalje čvrsto stiskala krunicu oko ruke dok je sva promrzla izlazila iz rijeke. “Bože hvala ti, Blažena Djevice Marijo, sv. Josipe i, naravno, dragi Ilijan Gromovniča, hvala vam.”

Svaki put kada šeta u Zagrebu uz Savu, Marija se uvijek sjeti rijeke Bosne i blagdana sv. Ilijie proroka. Ilindanske noći.

1. GRUPA
SPECIALNIH
VOJNIKA

